

# **SZAKDOLGOZAT**

**GASPARIK ENDRE NÁNDOR**

Vadgazda mérnök hallgató

Gödöllő

2023

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem**  
**Szent István Campus Gödöllő**  
**Vadgazda mérnök BSC Szak**

**A VÉREBEK GAZDASÁGI JELENTŐSÉGE**  
**MAGYARORSZÁGON**

**Tanszékvezető:** Dr. Prof. Csányi Sándor  
egyetemi tanár

**Belső konzulens:** Dr. Jilly Bertalan  
mestertanár

**Készítette:** Gasparik Endre Nándor  
RKZKAK  
Levelező tagozat

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet  
Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

**Gödöllő**  
**2023**

## Tartalomjegyzék

|                                                                                                                            |                                        |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------|
| 1. Bevezetés .....                                                                                                         | 2                                      |
| 2. Szakirodalmi áttekintés .....                                                                                           | 4                                      |
| 2.1. A kutyák és a véredek kialakulásának történeti áttekintése .....                                                      | 4                                      |
| 2.2. A hazánkban utánkeresésre használt főbb kutyafajták .....                                                             | 6                                      |
| 2.3. A vérebezés története hazánkban .....                                                                                 | 8                                      |
| 2.4. A kutyás utánkeresés VAV vizsga szabályzatai és rendszere .....                                                       | 9                                      |
| 2.4.1. Elővizsga .....                                                                                                     | 10                                     |
| 2.4.2. Fővizsga .....                                                                                                      | 11                                     |
| 2.5. A Magyar Véreb Egylet tenyésztési szabályzatának fontosabb részei .....                                               | 12                                     |
| 2.6. A véredek gazdasági jelentősége a magyar vadgazdálkodásban .....                                                      | 14                                     |
| 2.7. Feltételezésem a nagyvad utánkeresés témakörében .....                                                                | 16                                     |
| 3. Vizsgálati módszerek és eszközök .....                                                                                  | 18                                     |
| 3.1. Megkérdezett célközönség és adatgyűjtési módszer .....                                                                | 19                                     |
| 4. Eredmények és értékelésük .....                                                                                         | 20                                     |
| 4.1. A sebzést előidéző tényezők értékelése és bemutatása .....                                                            | 20                                     |
| 4.2. Becsült sebzések számának bemutatása 2022-23 vadászati évben .....                                                    | 23                                     |
| 4.2.2. A véreb indításokhoz mért eredményes munkák arányai .....                                                           | 25                                     |
| 4.2.3. A 2022-23. évi OVA nagyvad terítékadatok és a sebzések és indítások<br>kiszámolása .....                            | 27                                     |
| 4.2.4. Hazánkban rendelkezésre álló utánkeresők létszáma és aránya a csülkös<br>vadállomány sebzési adataihoz képest ..... | 32                                     |
| 4.3. Az utánkeresések gazdasági eredményeinek a bemutatása .....                                                           | 32                                     |
| 4.4. Az utánkeresések elmulasztásából származó becsült gazdasági károk .....                                               | 39                                     |
| 4.5. Az utánkeresők becsült bevételi és kiadási egyenlege .....                                                            | 43                                     |
| 5. Következtetések és javaslatok .....                                                                                     | 46                                     |
| 6. Összefoglalás .....                                                                                                     | 52                                     |
| 7. Köszönetnyilvánítás .....                                                                                               | 53                                     |
| 8. Irodalomjegyzék .....                                                                                                   | 54                                     |
| 9. Mellékletek .....                                                                                                       | <b>Hiba! A könyvjelző nem létezik.</b> |

„Akkor jövünk, ha másnak nincs esélye, át sűrűkőn a sebzett vad nyomán rátalálni, gyerünk vezess kutyám. Jól van, látom itt a véres levél, most megmutatjuk mi is talán, mi még az ősi vadászszenvedély.”

/ Christoph Fucht /

## **1. Bevezetés**

Magyarország jelenleg - európai mércével mérve - vadászati nagyhatalomnak számít. Ezt a tekintélyes rangot főként köszönheti nagyszámú és kiváló minőségű vadállományának épp úgy, mint a hűen és hagyománytisztelően ápolott vadászati kultúrájának. Azért, hogy az eddigi magas szintet elért eredményeinket fenntartsuk és továbbadjuk a következő generáció számára, tervszerű, átgondolt és tartamosan fenntartható vadgazdálkodásra van szükség. Hazánkban a vadgazdálkodás a vadászatra jogosultakat terheli. A vadgazdálkodás a vadászon túl a vad élőhelyébe való beavatkozást, azaz manipulatív vadgazdálkodást jelent, egy előre meghatározott cél érdekében. Maga a vadgazdálkodás nem csak nagyfokú szakértelmet igényel, hanem komoly anyagi terhet is ró a vadászatra jogosultakra. Ma Magyarországon a vadászati lehetőség döntő többségben erdőgazdaságok, egyesületek, illetve vadásztársaságok kezében van, melyeknek éves bevételi forrása országosan úgy 30 milliárd forintnyi összeget tesz ki, amik zömében vadászati eseményekhez köthetők, melynek elszámolási alapja a terítékre került vad mennyisége, azok húsertéke a nagyvad tróféájának minősége és a vadászatot segítő egyéb szolgáltatások.

A vadászat során, ha lövésre kerül a sor, nem csak a diadalittas elejtés vagy a méltán bosszantó hibázás fordul elő, hanem olykor-olykor a lelket marcangoló aggályokkal teli vadsebzés is, ami jó lökészséggel némiképp csökkenthető, de teljesen meg nem szüntethető. Sebzés esetén nem csak a vadászati jog ilyen esetekre előírt felszínes rendelkezéseinek szolgái betartása a cél, hanem erkölcsi kötelezettsége és anyagi érdeke is a vadásznak, illetve a vadásztónak a vad mielőbbi birtokba vétele. A kutya nélküli utánkeresés csak a bő sebvért hátrahagyva menekülő vadnál hozhat biztos eredményt. Ám, ha ez másként történik, akkor a vadász érzékszerve itt már mit sem ér, ilyenkor kell egy rutinos kutya sokkal kifinomultabb képessége. Ilyen tulajdonsággal pedig a vadászebek, azon belül is a nagyvad utánkereső kutyák rendelkeznek, melyek – e feladatban - koronázatlan királyai a vérebek.

Dolgozatom első egysége a szakirodalmi áttekintés, amit neves szerzők írásai alapján állítottam össze. Ezen belül igyekszem bemutatni a kutya, illetve szűkebb értelemben véve a vérebek kialakulásának kronológiai hátterét. Részletesen ismertem az utánkeresésekben leginkább résztvevő ebek fajtáit, valamint bemutatom, hogy milyen komoly követelményrendszert kell

teljesítenie a vérebvezetőnek és kutyájának ahhoz, hogy a jogszabályoknak megfelelően (VAV vizsga) hivatalosan is az utánakeresés felelősségteljes tevékenységét végezhessek.

A dolgozatom második része a sebzéseket befolyásoló tényezők felderítésére és azok csökkentésére irányuló feltevéseit vizsgálja adatgyűjtések és a témában jártas szakemberekkel folytatott interjúk alapján. Bemutatom még a hazánkban rendelkezésre álló utánkeresők létszámának aktuális helyzetét és azok nagyvad terítékhez viszonyuló arányát, valamint prezentálnám a segítségükkel történő értékmentés gazdaságilag kimutatható hozadékát, az utánkeresésekkel kapcsolatos adatgyűjtések statisztikai és számszaki feldolgozásából kapott eredmények részletes bemutatása mellett. Ehhez elsődlegesen az Országos Vadgazdálkodási Adattár (későbbiekben OVA) és a Magyar Véreb Egylet, valamint az Alpési Tacsó Club számszerűsített adatait kívánom felhasználni.

A dolgozatom zárásaként egy összegzést szeretnék megfogalmazni, mely megmutatja, hogyan áll ma hazánkban a vérebes utánkeresés megítélése és az abban rejlő további lehetőségek. A témát felölelő adatok és ismeretek birtokában javaslatokat teszek, hogy miként lehetne a vadászatok során a csak megsebzett nagyvadak arányát mérsékelni, illetve a területen sebzés következtében hasznosítatlanul elhullott nagyvadak mennyiségét csökkenteni.

## 2. Szakirodalmi áttekintés

### 2.1. A kutyák és a véredek kialakulásának történeti áttekintése

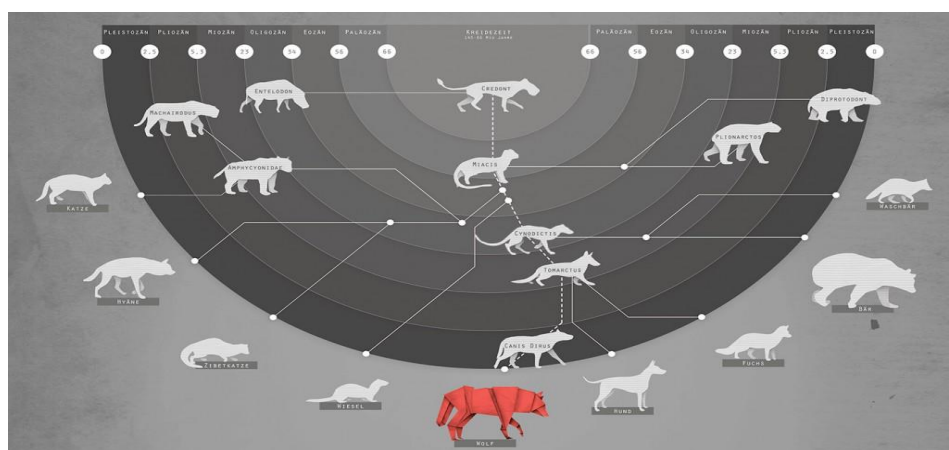
A kutya faj fejlődéstörténete az eocénkorba nyúlik vissza, úgy kb. 60 millió évvel ezelőtti időkre. Akkor éltek azok a kisméretű emlősök, amelyek a Földet kezdték benépesíteni a dinoszauruszok kihalása után. Ezen élőlények között volt egy kistestű, de relatív nagy agyvelővel rendelkező ragadozó, ami a húsevő emlős ősének tekinthető. Ez a cibetmacskához hasonlító állat MYACIST néven került a történelembe. Az Oligocén korban, úgy 30 millió évvel ezelőtt a MYACIST ágból jött létre a CANDIA ág, amely további 2 ágra tagolódik, a DAPHENUS ágra, melyből a medvék jöttek létre, és a CYNODICTIS ágra, amiből a farkasok és a mosómedvék fejlődtek ki. Idővel a mosómedve, mint eredet lemorzsolódott, a megmaradt vonalból pedig 6 millió évvel ezelőtt alakult ki a TOMACTUS ág, melynek főbb jellemzője, hogy egyedei falkában és szigorú hierarchikus rendszerben éltek, külsőleg pedig már nagyon hasonlítottak a ma élő farkashoz. A Pliocén kor a jégkorszakok sűrű váltakozásairól volt híres, amikor a kontinenseket vastag jégtakaró kötötte össze, hidat képezve az állatok elterjedésének. A TOMACTUS további ágak irányába fejlődött, melyet a fejezet alatti 1. ábra szemléltet, ezekből alakultak ki a már többé-kevésbé végérvényes formájukat elnyerő rókák, sakálók, és a 2 millió éve már meglévő farkasok. (Sárány P. 1975)

A Pliocén kor másik fontos momentuma a „homo sapiens”, vagyis az ember megjelenése, ami gyökeresen átalakítja és átformálja a világot. A kutya, mint önálló faj létrejöttének két fontos eleme van, az egyik a farkas, mely a genetikai és evolúciós háttérrel biztosította, a másik az ember, aki befogva a farkaskölyköket szelektíven tenyésztette őket. Ez az első domesztikációs cselekedet az ember és állat között, ami 40 ezer évre vezethető vissza. Az tény, hogy a kutya a farkastól származik, amit számtalan bizonyíték is alátámaszt, mint a hasonló morfológia és genotípus. A kutya és a farkas is egyaránt 78 kromoszómaszámú, s azok egymással párosodva szaporodni is képesek. Az etológiai sajátosságai és viselkedésük is közel áll egymáshoz. A hasonlóságok összességét nézve, a kutya, mint faj bizonyítottan a farkastól származik. (Miklósi Á. et al., 2018)

Az így született farkasok már az emberek között nevelkedtek, ahol ellátták az őrzés, terelés feladatait, ami megkönnyítette az emberi közösségek életét. Idővel teljesen alkalmazkodtak az új környezethez, melyet az ember formált, évezredek alatt genetikai változásokon mentek keresztül, s ezáltal egy új faj jelent meg, a házikutya (*Canis familiaris*). (Geller, T. 2007).

Ezzel kezdetét vette a vadászerek fejlődésének visszafordíthatatlan, dinamikus menete. Ezek közül a leghíresebb vezetőebek az Ardennek hegységben lévő Eustachius apátság Hubertus-ebei voltak. Ám a vezetőebeknek is elérkezett az alkonya az 1700-as évek közepén, ami egyrészt a lőfegyverek gyors elterjedésével függött össze, és azzal a szemlélettel, hogy nem egy bizonyos szarvast kell megkeresni, hanem a megsebzettet kell megtalálni. Az utolsó vezetőebek Németországban, Württembergben éltek. (Tabel, U. 2016)

Ennek, és még néhány hátrányos tulajdonság kiküszöbölésének lehetősége vezette a németországi Reichenhallban élő Karg Babenberg bárót arra, hogy könnyebb testfelépítésű, de hasonlóan előnyös tulajdonságokkal rendelkező vérebet tenyészten ki. A megoldást az alpesi vagy tiroli tacsókópopóval való keresztezés hozta meg, melynek eredményeként jött létre a bajor hegyi véreb. (Monostori K. 2011)



5

## **2.2. A hazánkban utánkeresésre használt főbb kutyafajták**

Az utánkeresés a vadászatok során nem más, mint a sebzett nagyvad felkutatására és birtokba vételére irányuló cselekedet, melynek nélkülözhetetlen eleme, egy jó szaglóképességű kutya és hozzáértő vezetője. Az erre a feladatra specifikusan kitenyésztett ebek pedig a véredek egyes fajtái. Ám nem csak ezek a kutyafajták alkalmasak e feladat végrehajtására, hanem számos más fajta is, melynek kiváló szaglása és erre a feladatra megfelelő temperamentuma, ill. testalkata is megvan. (Jilly B. 1957).

Ugyanakkor a véredek között találhatunk olyan fajtát is, nevesítve az angol véreket, amit nem használnak nagyvad utánkeresésre. Az egyértelmű, hogy az utánkeresés koronázatlan királyai, az elegáns és markáns véredek, amik a hazai sebzett nagyvad utánkeresés döntő hányadában kapnak feladatot. (Bernd, K.1996)

A szakdolgozatom elsődleges célja az utánkeresés gazdasági előnyeinek szemléletes bemutatása, de nem hagyható ki e folyamat főszereplőinek, a keresőkutyáknak, elsősorban a véredeknek a rövid ismertetése sem.

### **Alpesi tascókópó**

A XVIII. században a német kópó, a basel és tascó kereszteződéséből kitenyésztett fajta, melyet 1896-ban fogadtak el és jegyezték be. Az osztrák kinológiai csúcsszerv csak 1975-ben ismerte el harmadik vérefajtaként. Ekkor kapta az elnevezését is, az FCI pedig Ausztriát fogadta el származási országnak és 1991-ben a véredek csoportjába sorolták be. Marmagassága 35-45 cm és 15 kg körüli tömeg jellemzi. Hosszú test és izmos nyak szintén fajtajelleg, feje nem annyira karakteres vonású, mint a többi tascó esetében, viszont szőre dús és testhez simuló. (ld. 2. ábra) Könnyen alkalmazkodó, barátságos, nagy intelligenciával rendelkező fajta. Kimondottan utánkereső kutyaként alkalmazzák. (Náhlik A. 2011)

Mostani versenyeken nemcsak hogy vetekszik, de néha még túl is szárnyalja a hannoveri és bajor-hegyi véredek teljesítményeit, ezért a véredek utánkeresés során egyre nagyobb szerepet kap Magyarországon.

### **Hannoveri véredek**

Az FCI 1959. október 6.-án ismerte el fajtaként. Kialakításában szerepe volt a 4 ősi vérebtörzs véletlenszerű keveredésének. A hannoveri véredek remek szaglással és nyugodt, kiegyensúlyozott keresési képességgel rendelkeznek és birtokolja a kópók rámenős és hangos hajszakészségét is. Általános megjelenését tekintve közepes termetű, 50 cm körüli marmagasság és kb. 30 kg

tömegű. Ez a zömök testfelépítés hátrányos is a hannoveri véreb esetében a magasabb hegyek meredek oldalain, a sűrűn szabdalt területeken, mert ezek és az esetenként kialakult magas hótakaró gyakran gátolják e kutyák mozgását, s így a munkáját is. (Szinák J. 2000).

A fej közepes nagyságú, a koponya széles és lapos. Arc kifejezése komoly, homloka ráncos, logó fülei közepesnél valamivel hosszabbak. Testformája tekintélyt parancsoló, ami előnyt jelent a sebzett vad helyben marasztalása szempontjából. Mellkasa széles, végtagjai izmosak. (ld. 3. ábra) Szőrszíne a legtöbb esetben sötétbarna, feketés pofamaszkkal, gyakran előfordul a tigriscsíkoság, ami az ősi harz-i törzs korai fenotípusában is fellelhető volt. (Storcz M. 1929) Hazánkban az elmúlt időszakban az utánkeresések legnagyobb részét, kb. 70%-át a hannoveri vérebekekkel végezték.

### **Bajor hegyi véreb**

Később kitenyésztett fajta, mely a hannoveri véreb és az alpesi tacskókopó keresztezéséből jött létre, ettől függetlenül ezt a fajtát is 1959. november 14.-én ismerte el az FCI önálló fajtának. A bajor hegyi véreb kitenyésztésének célja, egy könnyebb, kecsesebb és mozgékonyabb véreb fajta létrehozása volt, mely a meredek domborzati viszonyok között is könnyen dolgozik. (ld. 4. ábra) A hannoveri vérebtől testre és tömegben is kisebb, szőrzetének színe pedig rőt-barna. Könnyebben és gyorsabban tanítható, mint a hannoveri véreb. (Dizel, M. 1910)



**2. ábra:** alpesi tacskókopó (http 2)



**3. ábra:** hannoveri véreb (http 3)



**4. ábra:** bajor hegyi véreb (http 4)

### 2.3. A vérebezés története hazánkban

*„A jelen lépteit a múlt árnyéka kíséri,  
hogy együtt lépjenek be a jövő kapuján.”*

Az 1880-as években már dolgoztak hazánkban véredek a gödöllői királyi erdőben. Az egyre növekvő nagyvadlétszám ezt indokolta is, és egyre nagyobb teret nyert a monarchia területén a vérebezés. Az Osztrák-Magyar Véreb Egylet 1901-ben alakult meg, melynek feladatai közé tartozott a tagok toborzása, vizsgaszabályzatok elkészítése, versenyek és bemutatók szervezése. Az Egylet további feladata volt Németország területéről vérfrissítés céljából véredek beszerzése. (Frevert, W. 1993) Az 1918-ig tartó I. világháború után, mint vesztes fél, az Osztrák-Magyar Monarchia és az Osztrák-Magyar Véreb Egylet is megszűnt. A korábban bejegyzett 342 véredből alig maradt néhány egyed. Ezt követően két elhivatott vadászkutyás szakember, Gróf Esterházy László és dr. Thurn-Rumbach István irányításával újjáélesztették a hazai véreb állományt és a tradicionális szokásokat. Jellemzően a vérebezés az arisztokraták által folytatott vadgazdálkodás, vadászat külső mércéjévé vált. A két világháború közötti időszakot a magyar vérebezés aranykorának tartották. Hazánkban 1931-ben megalakult a Magyar Véreb Egylet, melynek logója az 5. ábrán látható. (Böhm I. 2002)

Az 1945-ben befejeződött II. világháború gyökeresen megváltoztatta az ország gazdasági, erkölcsi és politikai életét. A vadállományban óriási veszteségek keletkeztek, és ez alól a vadászkutyák sorsa sem volt kivétel, az állományuk 80-90%-a odaveszett. Ismét az újrakezdés nehéz időszaka kezdődött a vadállomány és a vadászkutyák megmentése és fejlesztése terén. A megindult fejlődést az 1956-os események megállították. Az itt maradt arisztokrata réteget, az uradalmi fővadászokat, főerdészeket - és ezzel együtt a vérebezés hagyományát is - háttérbe szorították. A vadászat és vadgazdálkodás kizárólagos gyakorlója az állam, vagy az általa bérbeadott területeken a vadásztársaságok lettek. Ezt az időszakot a hazai vérebezés sötét és elnyomott korszakaként tartják számon. (Fuchs A. 1994).

Az 1968-as évtől beindult új gazdasági mechanizmus és a politikai enyhülés új lendületet adott a vadgazdálkodásunknak is. A növekvő apró- és nagyvad vadlétszám megkövetelte a sok és jól képzett vadászkutya használatát, melyben természetesen a véredek is egyre nagyobb teret kaptak. Ezt igazolja, hogy a Magyar Vadászok Országos Szövetsége (MAVOSZ) támogatásával 1969. július 11.-én önálló Véreb Szakosztály alakult. 1971 szeptemberében a magyar vadászat és vadgazdálkodás legnagyobb, legrangosabb rendezvénye került megrendezésre, ami az I. Vadászati Világkiállítás volt. Ennek keretén belül rendezték meg a Pilis hegységben a Nemzetközi Vérebversenyt, melyet nagy meglepetéssel Sas Emil hivatásos vadász nyert meg Valkói Pesta nevű hannoveri vérebével. Szinte nem volt a magyar

vadászatnak és vadgazdálkodásnak olyan területe, ami a kiállítás után ne indult volna gyors fejlődésnek. (Zilai J. 2016)

A vadászati turizmus egyre növekvő valuta bevételeket hozott az ágazat számára. A gyorsan növekvő fizetőképes nyugati vadászok létszáma és a gyarapodó vadlétszámunk szükségszerű velejárója volt a vadászkutyák hasznosítás szerinti fajtacsoportjainak mennyiségi és minőségi fejlesztése, valamint a hivatásos vadászok és vadgazdálkodási szakemberek magas szintű továbbképzésének biztosítása. Az 1989-ben bekövetkezett rendszerváltoztatás gyökeresen megváltoztatta az ország életét. A privatizáció és a profitorientáció került előtérbe a nagyfokú bizonytalanság közepette. Ezek a nagy változások, a vadászatra és a vadgazdálkodásra is hatást gyakoroltak. 1996-ban az országgyűlés elfogadta a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló törvényt, melynek egyik leglényegesebb eleme, hogy a vad marad az államé, de a vadászati jog gyakorlása földtulajdonhoz kötött. Ezalatt, a vérebesek táborában új generáció jelent meg, akik kiérdemelve a nagyfokú bizalmat, remekül vitték tovább a tradicionális hagyományt. A HM Kaszó Rt. vezérigazgatója, Végvári Jenő aktív segítségével 1990-ben megrendezett országos véreb fővizsga rangos, minden évben megrendezésre kerülő eseménnyé vált, ezzel is tovább hirdette a vérebesek jelentőségét. (Böhm I. 2002).

Országunkban számos sikeres vérebvezető és tenyésztő található, akik hazai és nemzetközi megmérettetéseken előkelő, gyakorta dobogós helyen végeznek. Egy új, kedvezőbb korszak kezdődött 2017-ben a hazai vadászat terén, a korábbi 10 évvel szemben a 20 éves időtartamú vadászati üzemtervekkel, mert ez kiszámíthatóbb és tervezhetőbb vadgazdálkodást tett lehetővé. Ám az elmúlt pár esztendő igencsak kemény, eddig nem látott akadályokat görgtetett a magyar vadgazdálkodás és a vadászkutya tartók elé.

#### **2.4. A kutyás utánkeresés VAV vizsga szabályzatai és rendszere**

Az 1996. évi LV. vadászati törvény 67. § (5) bekezdés szerint „A vadászat alkalmával - az azt alkalmazó felelősségére - a vad keresésére, felkutatására, valamint elfogására csak olyan vadászkutya alkalmazható, amelyet igazoltan vadászatra képeztek.” A törvényt értelmezve, ilyen igazolás a Vadászati Alkalmassági Vizsga (VAV), melyet az Országos Magyar Vadászati Kamara (OMVK) megyei területi szervezete, vagy elismert ebtenyésztő szervezetek szerveznek és bonyolítanak le, minimum évente egy alkalommal, előre meghirdetett helyszínen és időpontban. (http 5)

A törvény 67. § (5a) bekezdés szerint: „A vadászatra jogosult hozzájárulásával a vadászon, a vadászatba történő bevezetés céljából a 2 évesnél fiatalabb vadászkutya is alkalmazható.”

Ezt olvasva láthatunk arra példát, hogy a jogalkotó lehetőséget kínál a vadászkutya minél gyakorlatiasabb képzésére, melyre a legmegfelelőbb helyszín a vadászat helyszínéül is szolgáló természetes környezet. A törvény nem zár ki kutyafajtákat a VAV vizsgalehetősége alól, de anatómiailag, etológiailag és idegi érzékenységet figyelembe véve, csak az erre kitenyésztett ebek képesek a vizsgát legmagasabb pontszámmal teljesíteni. A vérebes utánkereső vizsgának a teljesítése két részből tevődik össze, az elővizsgából és a fővizsgából.

#### 2.4.1. Elővizsga

Az elővizsga során a bírók 5 főbb szempont alapján értékelik a kutya teljesítményét

- (a) **Fegyelem:** mely során a behívást, a szíjrávételt, pórázon vezetést, és a 20 percnyi időtartamú lövéssel beiktatott elfektetés közbeni viselkedést pontozzák. Az egyes feladatrészek végrehajtási módjának osztályzataiból 0-4 érdemjegyek átlagszámításával és kerekítésével képezzük az osztályzatot erre a feladattípusra. Elégtelen osztályzat (nulla): ha az elfektetés helyét 10 m-nél nagyobb távolságra elhagyja.
- (b) **Viselkedés lövésre:** ennek során azt pontozzák, miként viselkedik a véreb, miután vezetője szabadon engedi, eltávolodik (kb. 10 m-re), s közben egy, a kutyától 30-50 m távolságban lévő személy nagykaliberű golyós, vagy riasztó fegyverrel lövést ad le. A feladatra 0-4 osztályzat adható, elégtelent kap a kutya, ha irracionális a reagálása a lövésre, valamint 5 percnél hosszabb idejű ijedtséget tanúsít.
- (c) **Előkeresés, csapajelek jelzése:** mely során a vezetékmunkához fektetett csapa kezdőpontja körül egy 20 m<sup>2</sup> területet kell kijelölni. Az első 20 méterén vért kell csepegtetni, a további szakaszon egyenletes távolságban pedig 4 sebágyat kell kialakítani az aljnövényzet és az avar elkotrásával és kevés szarvasvér felhasználásával. A vért, úgy kell a sebágyba kijuttatni, hogy a talajra is és az aljnövényzetre vagy avarra is kerüljön. A vérebnek önállóan kell a csapát megtalálnia és fölvennie, vezetője nem segítheti a vér megmutatásával. Erre a feladatra is 0-4 osztályzat adható. Elégtelen érdemjegyet kap az a kutya, melyik nem mutat egy sebágyat sem.
- (d) **Vezetékmunka,** mely során minden vizsgázó kutya részére külön csapát kell készíteni. A csapák között legalább 100 méter távolságot kell tartani. A csapa első 20 méterén vért kell csöpögtetni, a további szakaszon pedig egyenletes távolságban 4 sebágyat kell kialakítani kevés vér felhasználásával. Maximum 0,5 dl szarvasvér használható a csapa kialakításához, amit lehetőség szerint fecskendővel kell kijuttatni. A csapa fektetésének hossza 900-1100 méter, nagyrészt erdei terepen kell készíteni 18-22 órával a megmérettetés előtt csapacipő, és szarvasláb használatával. A csapákat sorsolással kell kiosztani a vizsgázók között. A

kutyáknak maximum 60 perc áll rendelkezésre a feladat teljesítéséhez. A feladat 0-4 osztályzatig értékelhető. Amennyiben a kutya nem jut el a vadig a rendelkezésére álló idő alatt, ill., ha a munka közben a bírók négy alkalommal visszahívják a kutyát a csapától 50 m-nél nagyobb eltávolodás miatt úgy, elégtelen az osztályzat. Az osztályzat értéke visszahívásonként egy érdemjeggyel csökken.

- (e) **Viselkedés lőtt vadnál**, amely feladathoz valódi vadat kell használni, bőrrel, fejfel, makettekkel nem helyettesíthető. Végrehajtható a feladat a csapázás végén, vagy a csapától térben elkülönítve is. A vérebnek jó széllel 5-10 méter távolságról szabadon kell megközelítenie a vadat. Ebben az esetben is 0-4 érdemjegy adható. Elégtelent kap az a kutya, amelyik nem meri megközelíteni a vadat. (http 5)

#### 2.4.2. Fővizsga

Fővizsga kizárólag vadászat során megsebzett nagyvad természetes vércsapáján történhet. A fővizsgára való nevezés feltétele az elővizsga megléte és a vizsgadíj befizetése, valamint a nevezés elfogadása. Egyedi vizsga esetén az első, a vizsga követelményeknek megfelelő sebzés kidolgozása. Ha a vizsgáló eredményes fővizsga birtokában új munkát szeretne, újra kell neveznie. Fővizsgát a Magyar Véreb Egylet szervez előre meghirdetett időpontban. Csak akkor értékelhető a fővizsga, ha a vad a keresés során terítékre kerül, vagy már előzőleg birtokba került. Sikertelen a fővizsga, ha a vizsgáló kutyát követően másik kutya igazolhatóan tovább jut a sebzett nyomán, ekkor a vezetékmunka osztályzata nulla. A fővizsga esetében a bírók négy fő szempont alapján értékelik a kutya teljesítményét.

- (a) **Vezetékmunka hideg vérnyomon**, mely során a rálövés, illetve az elugrás helyét és az esetleges sebjelket, a kutyának mutatnia kell. Miután a kutya a rálövés helyét lehetőleg alaposan megvizsgálta és megmutatta, hosszú vezetékre fogva, nyugodtan, mélyen tartott orral el kell indulnia a sebzett vad nyomán, és annak minden szegletét ki kell dolgoznia anélkül, hogy közben más vad keresztező csapájára tartósan átváltana. A kutyának a vérnyomot, a beteg vagy kimúlt vad meglegeléséig ki kell dolgoznia, ha csak a vezető és a bíró arra a meggyőződésre nem jutnak, hogy a vad a realitást nézve nem kerülhet terítékre.
- (b) **Hajsza**, mely során a bíró engedélyével a vezető a kutyáját a friss sebágyon vagy a meleg nyomon elengedheti. A szabadon engedett kutyának tovább kell követni a nyomot, kitartó, folyamatos, hangos üzéssel, míg a vadat meg nem állítja. Ha a hajszából a kutya visszatér, annak okát meg kell tudni. Amennyiben ez a kutya érdektelenségéből adódóan történt, akkor nulla pontot kap.

- (c) **Állóra csaholás**, amikor a sebzett vad a kutya előtt megáll, azt az ebnek egyenletesen ugatva helyben kell tartania. Az esetlegesen kitörni készülő vadat kényszerítse újbóli megállásra. A bírónak az állóra csaholás közben a kutya vad iránti kitartását pontosan meg kell figyelnie. A véreb a vadat semmilyen körülmények között nem hagyhatja el, amíg az ereje ki nem merül.
- (d) **Vadnál való viselkedés** értékelése a fővizsga során, a vad iránti érdeklődés, a véreb fegyelmezettségének és szocializáltságának vizsgálata. A kimúlt vad kikezdése a kutyának tilos, előfordulása esetén a kutya kizárandó. (http 5)

## **2.5. A Magyar Véreb Egylet tenyésztési szabályzatának fontosabb részei**

A legfrissebb vérebtenyésztési szabályzat 2019.02.16.-án Kaszón rendezett közgyűlésen került elfogadásra, melynek legfőbb törekvése a „sebzett nagyvad utánakeresésekhez az FCI standardban meghatározottak szerint megfelelő küllemmel és temperamentummal rendelkező, funkcionálisan egészséges és örökletes betegségektől mentes hannoveri (FCI Nr. 213) és bajor vérebek (FCI Nr. 217) biztosítása a magyar vadásztársadalom számára, másrészt a Nemzetközi Véreb Szövetségen (ISHV) belül a tenyészegyedek cseréjéhez való hozzájárulás biztosítása”. A tenyésztésbe vétel feltételei két fő csoportba sorolhatók, úgy, mint munkafeltételek és küllemi feltételek.

### **I. Munkafeltételek**

A Magyar Véreb Egylet (MVE) által szervezett elővizsgán és a minimum évenként megrendezésre kerülő fővizsgán megfelelő minősítést elért eredmény. A fővizsgán a hajsza esetében külön értékelendő, hogy a kutya nyomhangos, vagy csak látra csaholó.

### **II. Küllemi feltételek**

**a) Tenyészszemle:** MVE által szervezett (MEOESZ-nek bejelentett) küllembírálat, melynek célja a tenyésztési kívánt vérebek FCI standard alapján történő külső és belső tulajdonságainak megítélése. A szemlére nevezhető minden FCI származási lappal rendelkező véreb, amely elővizsgával, fővizsgával és HD (A, B, C) minősítéssel rendelkezik és kétéves elmúlt. Tenyészthető az a véreb, amely az MVE által szervezett tenyészszemlén kitűnő, vagy nagyon jó minősítést kapott. Jó minősítéssel csak abban az esetben tenyészthető egy véreb, ha munkában nyújtott kiváló képessége ezt indokoltá teszi. A tenyésztési engedély kiadásakor, erre vonatkozóan indokolást kell tenni. Elégséges és kizárt minősítés tenyésztésből való kizárást jelent. A tenyésztési engedély kiadásának feltétele a csípőízületi dysplasia (HD) szűrés elvégzése. A HD szűrés 18 hónapos kortól végezhető. A mentes (A), az átmeneti (B), illetve az enyhe (C) HD eredmények tartoznak a tenyészthető kategóriába. A közepes és súlyos fokú

HD, tenyésztésből kizárást jelent. Az MVE a Magyar Kisállat Ortopédiai Egyesület által kiállított tanúsítványt fogadja el.

**b) Tenyésztésbe vétel ideje:** Szuka esetében min. 2 év, max. 8 év; kan esetében min. 2 év és max. 9 év között lehet a tenyésztést elvégezni, kivéve, ha a kutya munka- és életteljesítménye kiválónak számít, akkor ez az időintervallum kitolódhat.

**c) Engedélyezett alom és utódszám:** A szukák három éven belül, maximum kétszer fedeztethetők. Egy személy egy kenneljében egy naptári évben legfeljebb 9 alom regisztrálható.

**d) Tenyésztésből kizáró okok:** jellemgyengeség (idegesség, túlérzékenység, túlzott félelem). Gyenge nyomkereső hajlam, ami gyenge orrhasználatban mutatkozik, hajszaszenvedély hiánya, gyenge hajszaképesség, rejtettheréjűség, egyheréjűség. Epilepsziás hajlam, ha az adott alomban egy vagy több kölyök esetében előfordul a betegségtünet, úgy az egész almot ki kell zárni a tenyésztésből. A szülők későbbi tenyészthetőségéről a tenyésztésvezető dönt. Súlyos fogazati rendellenesség, erős előre vagy hátra harapás, több mint két előzáfog hiánya, vagy bármely más fog hiánya a tenyésztésből való kizárást eredményezheti. Erős kétoldali entrópium vagy ektrópium, illetve közepes fokú és súlyos fokozatú csípőízületi HD vizsgálati eredmény is kizáró tényező.

**e) Adminisztratív kötelezettségek:** A szuka tulajdonosa köteles a tenyésztési szándékát írásban az éves adatszolgáltatással egyidőben bejelenteni a tenyésztési vezetőnek, melyet a tenyésztésvezető az MVE híradóban közzétesz. Külföldi párosítás ISHV egyesületeken belül csak a tenyésztésvezetők egyeztetése és engedélye alapján történhet. ISHV egyesületen kívül párosítani csak elnökségi engedély alapján lehet. Ezen dokumentumok hiányában, a tenyésztés hivatalosan nem szabályszerű és nem lehetséges. (http 6.)



5. ábra: Magyar Véreb Egyesület logója (http 5)

## **2.6. A vérebes gazdasági jelentősége a magyar vadgazdálkodásban**

A vadgazdálkodásban a vérebes utánkeresés által betöltött szerepkör sokrétű és többféle szempont alapján vizsgálható tevékenység, melyek közül a gazdasági alapokon nyugvó értékmentés jellemezhető és mutatható be leginkább. Hazánkban a német vadászati kultúrát veszik alapul, ami a trófeákat és a tradicionális szokásokat helyezi előtérbe, ezért nem meglepő, hogy a nagyobb gazdasági hasznot a sebzett trófeás vadak megtalálásával érik el. Maga a sebzett és a későbbiekben birtokba vett vad húsertéke jóval kisebb ökonómiai értéket képvisel a vadgazdálkodó számára. Ez részben a trófea 8-10-szeres értékkülönbségéből adódik, másrészt pedig a meglelt vad húsminőségének időarányos értékcsökkenésével magyarázható. (Jilly B. 2020)

Egyre gyakoribb manapság, hogy a meglelés pillanatában a sebzett vad a hazánkban sokasodó ragadozó és dögevő állatok martalékává válik. Az elhullástól számított 3 órás időintervallumon túli birtokbavétel már csak II. osztályú húsertéket képvisel a vadegészségügyi előírások értelmében. A kezdődő bomlás pedig, melynek gyakori velejárója a megszokottól eltérő szag és elszíneződés, a vad húsának teljes értékvesztését (kobzását) eredményezi. (Rudolf W. 2002)

A vérebes utánkeresés egy másik fontos gazdasági hozadéka, a birtokba vett vad elejtési díjának realizálása, mely fontos a vadgazdálkodó számára, ugyanis a meglelt vad után a teljes elejtési díjra számíthat, de érdeke ez a bérvadásznak is, aki a birtokbavétel nélkül is köteles a becsült elejtési díj 50%-át megtéríteni a vadászatra jogosultnak.

Fontos gazdasági értékmentést végeznek az utánkereső kutyák, a társas nagyvad vadászatok során megtalált sebzett vad sávós elszámolási értékével. A hajtás vagy terelés egyébként is magas alapidóján felül, egy meghatározott terítékmennyiség felett, a résztvevő vadászok az esetek többségében fejenként akár 4-6 ezer forinttal többet is fizethetnek terítékre került vadanként. Egy ilyen társas nagyvad vadászaton akár 20-25 fő is megjelenhet, ezért nem túlzás kijelenteni, hogy ezért már egy megtalált vadmalac is akár százezer forintnyi többletbevételt jelenthet a vadgazdálkodónak, ezért kiemelkedő jelentőségű a vadösszeszedés és utánkeresés előre leszervezése, ami jelentős anyagi hasznot jelent a vadásztatónak, de az utánkeresőnek is. Amennyiben egy sebzett nagyvad nem kerül terítékre, akkor nem csak a kieső trófea és húsertékkel, ill. a becsült kilövési díj felével lesz szegényebb a vadgazdálkodó, hanem az ebből eredő közvetett hatások is negatívan befolyásolhatják a tervezett gazdálkodást. Az elhullva kint maradt tetem fokozott fertőzésveszélyt jelenthet a területen, mely különösen veszélyes a vaddisznó ASP fertőzöttségét tekintve. (Beregi A. 2011).

Megfigyelhető, hogy az ASP fertőzöttnek minősített területeken, a sebzett vaddisznó kutyás utánkeresése jóval nagyobb aktivitást mutatott, mint az ASP-vel nem fertőzött területeken. Ez részint magyarázható a fertőzés további megelőzésével, illetve a beszolgáltatott vaddisznók magas kártalanítási összegével.

A területen nagy számban és rendszeresen kint maradt sebzett nagyvad odavonzhatja és koncentrálhatja a dögevő és ragadozó fajokat, melyek jelenléte súlyos stresszfaktort jelent az ott élő vadaknak. Ezek a predátorok a csülkös vadfajaink szaporulatára, és ezzel a gazdálkodó hasznosítási keretére is jelentős veszteséget jelentenek, ami tetemes bevételkiesés. Erre igen jó példa a Dráva környéki dám populációk jelenlegi helyzete. Nem minden sebzés jelent közvetlen elhullást, de az így életben maradt egyedek életminősége erősen redukálódik. Ezeknek a sérült állatoknak a szuperproduktumai, például az agancsuk gyengébb minőségű lesz, szaporodási folyamatban alig vagy egyáltalán nem tudnak részt venni, a tehenek utódai pedig gyakorta gyengén fejlett egyedek lesznek. Ez hosszú távon az adott vadfajnál minőségromláshoz vezet amellet, hogy a terület vadeltartó képességét csökkenti az egészséges vadállomány terhére, ami a későbbiekben pénzben is kifejezhető hátrányt fog jelenteni a vadgazdálkodó számára. (Faragó S. 1999., Jilly B. 2020.)

Hazánkban a vadgazdálkodást a vadászatra jogosultak végzik, amik többnyire állami erdészeteket vagy vadásztársasági, egyesületi formában működő nonprofit szervezeteket jelentenek. A vadásztársaságokra a szűkre szabott, ill. eléggé behatárolt pénzügyi gazdálkodás jellemző. Bevételeik a tagdíjakból és a trófeás vad, ill. vadhús értékesítésből származnak, amit kiegészít a vadászturizmusból származó egyéb bevétel. Egy ilyen feszített gazdálkodást folytató egyesületnél szinte életbe vágó a sebzett nagyvadak minél nagyobb arányú megtalálása. (Jilly B. 2020).

Egy-egy nagyobb elveszettnek hitt trófeás vad terítékre hozatala sok esetben a társaság túlélését jelentheti, mert ebből fedezheti a költségek egy részét, mint például a gépek, eszközök javítását, az üzemanyagár növekedésével járó többletköltséget és a vártnál nagyobb vadkárt. Az erdészeteknél más a helyzet, mert ott a vadgazdálkodásból származó bevétel az összes forgalom 8-15 % körüli arányát képezi, ami azt jelzi, hogy a vadgazdálkodás ebben az esetben csak kiegészítő, de fontos bevételi forrásnak tekinthető. Az állami erdészetek vadászati árjegyzéke 20-25%-kal magasabb bér vadászati tarifát tartalmaz, mint a vadásztársaságok árjegyzékai a hasonló mennyiségű és trófea méretű vadfajok esetében. Ez az árkülönbözet a vadászat és a hozzá tartozó minőségi szolgáltatások különözete. Az állami Zrt.-k esetében biztosabb a vadászat kimenetele, technikailag és személyzetileg is stabilabb, mint egy vadásztársaságnál. Az állami vadgazdálkodási Zrt.-nél egy magasabb szintű szolgáltatás alapvető eleme, hogy

sebzés esetén az erdészeti rendelkezik azonnal bevethető vérebes kollégával, vagy szerződött utánkeresővel. Az állami erdészeti esetében ezért elmondható, hogy a vérebes utánkereséshez a gazdasági értékmentésen túl, egyfajta kötelező jellegű presztízsszerep is társul. Lényeges megemlíteni, hogy magának, a vérebes utánkeresésnek nem csak az ökonomiai hozadéka fontos, hanem a sebzést elkövető vadász erkölcsi felelősségéhez és jogkövető magatartásához nyújtott segítségadásban betöltött nélkülözhetetlen szerepköre is.

## **2.7. Feltételezéseim a nagyvad utánkeresés témakörében**

A sebzett nagyvad vérebes utánkeresésének gazdasági szükségszerűsége már rég nem megválaszolásra váró kérdés, hanem számtalan dokumentum és leírás alapján közel száz éve tényként kezelendő megállapítás.

Arra a kérdésre viszont, hogy az elmúlt vadászati évadban milyen ökonomiai hozadékkal szolgált eme értékmentő tevékenység a hazai vadgazdálkodásnak, azt az idevonatkozó legfrissebb adatok begyűjtésével és feldolgozásával kívánom bemutatni. A vadászat során voltak, vannak és lesznek is vadsebzések, melyeket fennálló törvényszerű tényként kell kezelni. Az alábbi kérdéskörök vizsgálatával a következő feltételezésekhez és a témához kapcsolódó egyéb kérdésekre próbálok sokrétű kutatással és adatgyűjtéssel választ találni.

### **Felvetéseim**

- Főbb sebzési tényezők közé kell-e sorolni a nem megfelelő kaliber és lőszer használatát, valamint a lövés előtt fennálló túlzott izgalmi állapotot (vadászláz) vagy a lökészség spontán hiányosságát?
- Hazai csülkös vad állományhoz, illetve annak terítékéhez képest rendelkeznek-e hazánk megfelelő számú és jól képzett utánkeresővel?
- Volt-e jelentős gazdasági hozadéka a kutyás nagyvad utánkeresésnek a 2022-2023-as vadászati idényben?

## Kérdések

- A már felsorolt sebzési tényezők, milyen és mekkora mértékben tekinthetők sebzést előidéző faktornak?
- Létezhet-e reálisan és racionálisan kivitelezhető és megvalósítható megoldás a nem kívánatos nagyvad sebzések következtében veszendőbe menő vad érték mennyiségének és arányának csökkentésére?
- Mekkora bevételkiesés keletkezhetett kutyás utánkeresés hiányában a 2022-2023-as vadászati idényben?
- A nagyvad utánkeresések mekkora %-a végződik a vad birtokbavételével?
- Nagyvadat ért lövések hány %-a lesz kutyás utánkeresést igénylő sebzés?
- Sebzést elkövető vadász milyen arányban igényli a kutyás utánkereső szolgáltatását trófeás vad, nagytestű tarvad, illetve kisebb testű vad esetében?
- Hónapokra bontva van-e számottevő eltérés az utánkeresések számát tekintve?
- Nagyvadat ért sebzés esetén van-e érdemleges különbség a vadaskerti és a szabadtéri utánkeresések arányát tekintve?

Az imént felsorolt hipotézisekre, illetve kérdésekre, a sebzés következtében ökonómiailag veszendőbe menő vadérték csökkentésének lehetséges megoldásaira kétirányú megközelítésből kerestem választ. Az egyik a sebzés megelőzésére fókuszál, a másik a már bekövetkezett esemény kezelésével, az utánkereséssel kapcsolatos adatgyűjtésre. A beérkezett adatok és információk elemzése alapján, az eredmények ismeretében, a feltett kérdésekre, feltevésekre válaszokat szeretnék adni, illetve a problémákra javaslatokat megfogalmazni.

### 3. Vizsgálati módszerek és eszközök

Szakedolgozatomban a megfogalmazott kérdéseim és felvetéseim megválaszolásához az alábbi vizsgálati módszereket alkalmaztam. Egyrészt primer adatgyűjtést végeztem, ami feltáró jellegű, nagy mennyiségű adatra alapoz, ám nem reprezentatív. Viszont valóságként mutatja be a kutatási témám, ami a vadászatokon használatos kaliberekre, lövedékekre és a hazai vadászok lökészségére irányul. Ehhez a módszerhez a GOOGLE zárt kérdőívét és űrlapkészítő programját használtam, ami a bejövő eredményeket statisztikai szempontból automatikusan elemzi. A kérdőíveket, megosztás útján az alábbi Facebook csoportokhoz juttattam el:

- Vadászati lehetőségek,
- Vadkár/vadász,
- Csere vadászati lehetőségek,
- Minden vadász,
- Vadászati hagyományok,
- Vadászapró,
- Igaz magyar vadászok,
- Magyar vadászok baráti társasága,
- Vadászat az életem,
- Véreb kedvelők és gazdák,
- Vérebes utánkeresők,
- Véreb kedvelők és vérebtulajdonosok,
- Szálkásszűrő tacsó kedvelők

A kvantitatív (mennyiségi) adatgyűjtést az objektivitás jellemzi, amit az utánkeresés ökonómiai hozadékanak bemutatására, illetve a rendelkezésre álló vérebes utánkeresők létszámának feltárására használtam. Ez esetben az adott témához nélkülözhetetlen és szorosan kapcsolódó információkat az alábbi szervezetek adatbázisai vagy képviselői adták:

- Magyar Véreb Egylet,
- Magyar Tacsókópó Klub
- Országos Vadgazdálkodási Adattár (OVA)

A beérkezett adatokat Microsoft Excel táblakezelő programmal összesítettem. Az adatszolgáltató előzetes hozzájárulását követően a kapott eredményeket pedig, a szöveges értékelés után oszlop- vagy kördiagramba rendezve tettem szemléletessé. A kérdések és feltételezések pontosabb megválaszolásához nélkülözhetetlennek tartottam a minőségi információkat, pl.: az interjúk során kapott információk felhasználását, mely interjúkat a témában jártas, elismert szakemberekkel készítettem. Az ilyen beszélgetések Skype segítségével vagy személyesen zajlottak, melyről hangrögzítés is készült egy BLACKVIEW 9500-as telefonkészüléken keresztül az érintettek írásban tett hozzájárulási nyilatkozatát

követően. Az interjúk során előre meghatározott strukturált kérdéseket tettem fel, ami minden esetben azonos volt a könnyebb összehasonlítás, értékelhetőség érdekében. A szakdolgozatomhoz gyűjtött adatok és információk elemzéseit, leíró-bemutató módszerrel kívánom ismertetni.

### **3.1. Megkérdezett célközönség és adatgyűjtési módszer**

Az utánkeresés és sebzés témakörében feltett kérdéseim minél pontosabb megválaszolásához több vadászattal és vadgazdálkodással foglalkozó szervezet képviselőjét kérdeztem meg. A sportvadászoknak szóló 15 kérdést tartalmazó kérdőívet több vadászati tartalmú Facebook oldalon osztottam meg, amit 220 fő töltött ki egy hónap alatt. Ezek hasznos információkat tartalmaztak, de nem tükrözik a teljes sokaság véleményét. Néhány kérdésre adott válasz jellemzően nem felelt meg a valóságnak, mert ellentmondásokba ütköztek az adott válaszok a későbbi kontrollválaszokkal, így az ilyen jellegű adatokat figyelmen kívül kellett hagynom. Az utánkeresőkhöz intézett 23 kérdést tartalmazó kérdőívet 3 utánkereséssel foglalkozó Facebook portálon osztottam meg, amit 63 fő töltött ki egy hónap alatt. Ez a szám megközelíti az országban ténykedő kutyás utánkeresők kb. 20%-át, ami reprezentatívnak tekinthető. Az állami erdészetek vonatkozásában 37 kirendeltségnek küldtem el e-mail formában a kimondottan állami szektorban működő vadgazdálkodóknak összeállított kérdőívet. Ebből 16 üzemegység töltötte ki és küldte vissza az adatokat további felhasználásra. Ez a megkérdezettek 43%-át fedi le, így ezek az adatok is reprezentatívak és jól használhatók a vizsgálataim során. A tervezett interjúalanyok számát az adatgyűjtés során szükségesnek tartottam megnövelni, amit részint a sportvadászoktól kapott adatok indokoltak, részint pedig az eredetileg tervezett interjúkérdéseken túlmenően a begyűjtött adatok elemzésében való segítségük tett szükségessé. Az interjúalanyok a szakterület tapasztalt képviselőiből és a kutyás utánkeresés különböző szegmenseiből kerültek ki. Ez széleskörű rálátást biztosított számomra a sebzett nagyvad megkeresésének gazdaságilag orientált, izgalmaival és élményekkel teli világába.

## 4. Eredmények és értékelésük

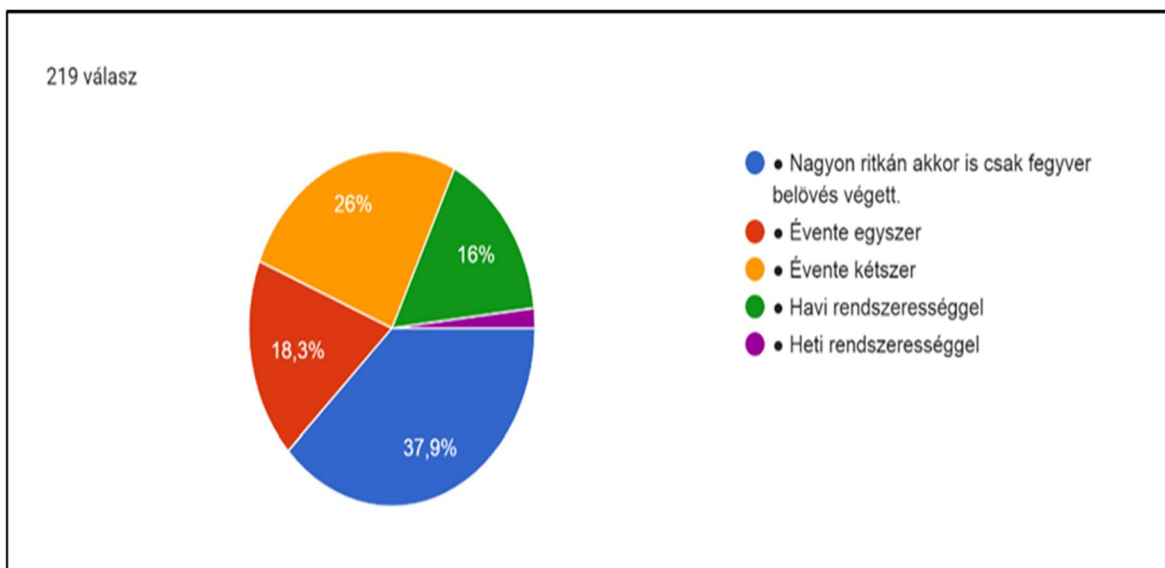
### 4.1. A sebzést előidéző tényezők értékelése és bemutatása

Minden vadász és vadgazda egyöntetű célja, hogy minél kevesebb vad menjen veszendőbe a sebzések következtében. Ennek aránya csökkenthető, de ehhez fel kell tární, meg kell ismerni a sebzést előidéző tényezőket, amit a későbbiekben szükség szerint kezelni és szükség szerint módosítani kell. A kutatásom első szakasza a sebzést előidéző, illetve az azokat jelentősen növelő faktorokat vizsgálja a közel 300 begyűjtött adat alapján. Kérdéseim között merült fel, hogy sebzési tényezőként kell-e számolni a nem megfelelő kaliber használatát egy adott vadfajnál. A válaszoló erdészetek 12%-a, vagyis 2 kirendeltség véli úgy, hogy a sebzések javarészt a rosszul megválasztott kaliber miatt történnek. Az utánkeresők 20% alattinak gondolják ezt a sebzési tényezőt. A sportvadászok kaliberhasználatának nyilatkozata e vonatkozásban 15% alatti arányt feltételez, amit a témában jártas interjúalanyaink is megerősítenek. A válasz ezen adatok alapján egyértelműen az, hogy igen, mert a rosszul megválasztott kaliber sebzési tényező, de a vizsgálatom szerint a súlyozott átlagot nézve, mindössze a sebzések kb. **13%-át** teszi ki. Ez az alacsony érték annak köszönhető, hogy a törvény szabályozza a minimális kaliber használatát, de a vendéglátó vagy vadásztató sem engedi a vendéget vadászni adott vadfajra egy általa jónak tartott kaliber alatt. A kis kalibernek az esetek nagy részében nincs megfelelő energiája és átütő ereje, kicsi a löcsatornája, így nehezen követhető, gyenge sebjeleket hagy maga után, ezzel megnehezítve a későbbi utánkeresést. A válaszok alapján a túlzottan nagy kalibert is sebzési tényezőként értékeltem. Ez az esetek zömében nagy energiával párosul, ami a fegyver visszaható erejében is megmutatkozik. Zentai Béla, a téma jeles szakértője - egyben egyik interjúalanyom - korábban felmérést készített ezen érdekes téma kapcsán, és megállapította, hogy 20-30 joule felett nagynak számít a visszaható erő, ami egyes személyeknél kialakíthat lövéssel összefüggő félelmet. A 30-60 joule közötti érték esetén a többségnél tapasztalható félelemérzet a visszaható erő okozta fájdalomtól. A 60 joule feletti visszaható erő elviselhetetlen terhet jelent a fegyver használójára. A zajhatás tekintetében 125 decibel feletti hanghatást meghaladva akut akusztikus trauma alakulhat ki a lövést leadónál, mely tudatalatti félelmet, illetve lövéstől való tartást alakíthat ki, ami nagyban rontja a koncentrációt, így gyakoribbak a hibázások és sebzések.

Kérdést tettem fel arra vonatkozóan, hogy a nem megfelelő lőszer is sebzési tényezőnek tekinthető-e. A válasz ebben az esetben is igen, mert - sajnos - sebzést előidéző tényezőként kell számolnunk vele, és a beérkezett válaszokat látva ez **14%-os** sebzést előidéző arányt jelent. Az erdészetek körében 3 kirendeltség, vagyis 18,7% véli úgy, hogy ez a tényező felelős

leginkább a sebzésekért. Az utánkeresők körében a többség, 15 fő (24%) véli úgy, hogy 10% alatti ez az arány. A nem megfelelő lőszer nehezen felismerhető sebzési faktor, mert amíg a kaliber számozása egyértelművé teszi a használója számára, mekkora erőt várhat el fegyverétől, addig a lőszer paraméterei sok lövő számára nem egyértelműek. Ezeket csak hosszú idő után, több lőszertípus (márka) kipróbálása után tudja megismerni és véleményezni a vadász. A jó lőszer ismérve, hogy a nagy becsapódási energia során a lőszer magja gombásodik a vad testüregébe érve, miközben leadja az energiájának tetemes részét, majd a kimeneteli oldalon távozva bőséges vérzést okoz. A lőszer ezen adottsága függ a lőportöltet mennyiségétől és a lőszermag tulajdonságaitól is. A túl kis töltetű vagy túl puha, illetve könnyű lövedék nem mindig fejt ki a testüregben az elvárt expandáló hatást, mert egyszerűen nem jut abba a fázisba. Ugyanezt okozzák a túl nagy töltettel ellátott kemény és nagy tömegű lövedékek is, amik szinte expandálás nélkül átütik a vad testét sokkhatás kifejtése nélkül. A fegyverek huzagolásánál előfordulhat, hogy bizonyos lövedékeket nem egységesen és egyenletesen vezet meg, így azok célba érskor 2,5 cm-es megengedett gyári szórásképnél jobban szórnak 100 méteren. Ebben az esetben hiába rendelkezik a lőszer megfelelő ölőerővel egy adott vadfaj esetében, ha az adott fegyver - vadásznyelven szólva - dobálja a lövedéket, ami hibázásokat és sebzéseket okoz.

További kérdésem volt, hogy a megfelelő lökészség, valamint az elállítódott fegyver felismerésének hiányát sebzési tényezőként kell-e kezelni, és ha igen, akkor milyen mértékben. A 16 erdészeti visszaküldött válasza alapján 13 üzemegeység ítéli úgy, hogy a sebzések javarészt az imént felsoroltakból adódnak. Az utánkeresők körében a legtöbben, 12 fő, 20-30% közé teszi ezt a sebzési tényezőt. Összességében a kérdőíves válaszok és az interjúalanyok válasza alapján a hiányos lökészség mintegy **40%-ban** okozhat sebzést. Az interjúalanyaimtól megtudtam, hogy a lökészség és a fegyver, illetve a hozzá tartozó lőszer ismeretének hiánya, főként a 150 méternél nagyobb távolságra tett lövéseknél mutatkozik meg, ahol a vadászok zöme nincs tisztában a ballisztikai hatásokkal, amit ezért számításba sem tudnak venni a célzásnál. Ennek eredménye jobb esetben hibázás, rosszabb esetben sebzés. A válaszok alapján megállapítható, hogy erre a leggyakoribb a síkvidéki őz vadászat, ahol a terep fedettségének hiányában gyakoriak a távolra leadott lövések és így a sebzések is. A lökészség hiányának másik szembeötlő jele a hajtásokon, illetve tereléseken a futó vadra tett lövésekből eredő jelentős arányú hibázás és sebzés. Általában az ilyen jellegű vadászatokon 5-6 leadott lövésre számolnak egy terítékre hozott vaddal.

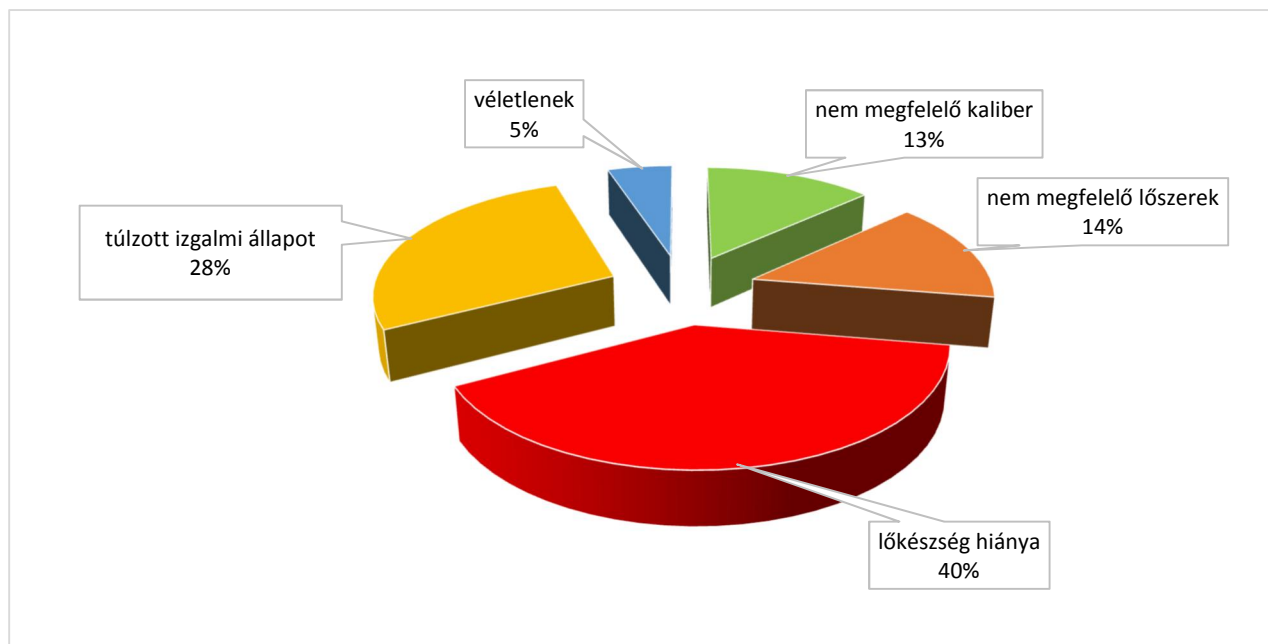


**6. ábra:** Sportvadászok lőtérlátogatottsága online kérdőíves válaszok alapján.

Mint ahogyan a 6. ábra diagramja szemlélteti, a hazai vadászok nagyon elenyésző számban vesznek részt lögyakorlaton. Úgy 37,9%-uk csak akkor megy lőterre, ha gond van a fegyverével, 18,3 % pedig évente csak egyszer megy gyakorolni. A válaszoló vadászok 26%-a félévente meglátogatja a lőteret. Ennek pozitív hatása megmutatkozik, de a kellő lökészség és rutin kialakulásához többnyire ez még kevés. A felmérésem alapján a havi rendszerességgel lögyakorlatot végzők aránya csak 16%. Az ilyen intenzitású gyakorlásnak már jól érzékelhető pozitív eredményei vannak, vagyis arányaiban is kevesebb a sebzés és a hibázás. Azok a szerencsések, akik heti szinten tudnak gyakorolni, a válaszolók mindössze 1,8%-át teszik ki. Vélhetően ezek a személyek vagy a sportlövészet aktív résztvevői, ill. valamilyen rendvédelmi szerv állományába tartoznak. Sebzési faktorok közé soroljuk az elállítódott irányzék, céltávcső felismerésének hiányát. Előbb vagy utóbb a fegyverek elállítódnak, ami a lögyakorlat hiányában csak a vadászterületen derül ki, amikor egymás után többször is hibázik, néha sebez az egészről mit sem sejtő vadász.

Következő kérdésem az volt, hogy a vad célbavételekor fellépő túlzott izgalmi állapot, a megnövekedett adrenalinhatás - mely velejárója a vad iránti túlzott birtoklási váagnak - vajon sebzési faktornak tekinthető-e, és ha igen, akkor milyen mértékig kell ezzel számolni. A felmérésem szerint az állami erdészetek és utánkeresők válaszait átlagolva, hozzátevé az interjúalanyok e témában szerzett tapasztalatait, az alábbi vizsgálati eredmény született. A válaszok alapján a túlzott izgalmi állapot, a lövés pillanatában igen magas, **28%-os** sebzési arányt okoz.

A megkérdezettek véleményének átlagát nézve a legkisebb, mintegy **5%** körüli sebzést okozó tényezőként a véletleneket soroljuk. Ebbe a sebzési faktorba tartoznak azok az események, amikre előre nem készülhetünk fel, váratlan szituációk miatt jön létre, ami sebzést és hibázást okozhat. Ilyen lehet a fegyver lősíkjába belógó faág vagy erősebb fűszál, amin a lövedék expandál, a lövés pillanatában bemozduló nagyvad, a nagy távolságra leadott lövés esetén egy erősebb légáramlás. Ezekre az eseményekre nem lehet előre számítani, ezért a megelőzésük vagy kiküszöbölésük szinte lehetetlen.



**7. ábra:** A válaszok alapján a sebzési faktorok előfordulási aránya nagyvadak esetében

A sebzést előidéző tényezők természetesen átfedésben lehetnek egymással. Gyakorta előfordulhat, hogy több sebzési faktor egyidejűleg hat az adott helyen és időpontban. Ilyenkor az esetek nagy részében a sebzés esélye jelentősen növekedhet, de ez sem törvényszerű, mert a sebzési tényezők olykor ki is egyenlíthetik egymás hatását, vagy pedig annyira megnövelik, hogy abból már nem sebzés, hanem hibázás is lehet.

#### **4.2. Becsült sebzések számának bemutatása a 2022-23 vadászati évben**

##### **Nagyvadat ért lövések sebzési arányának bemutatása**

A következő kérdésem az volt, hogy mennyi sebzés fordul elő hazánkban egy vadászati idény alatt. Ennek a minél pontosabb megválaszolásához több számítás, adatgyűjtés és statisztikai dokumentumok feldolgozása szükséges. Első körben felmérést készítettem, hogy a nagyvadat ért lövések hány %-ban végződnek kutyás utánkeresést igénylő sebzéssel. A megkérdezett állami erdészetek átlagát nézve 10%-ra teszik ezt az arányt. Az utánkeresők körében végzett

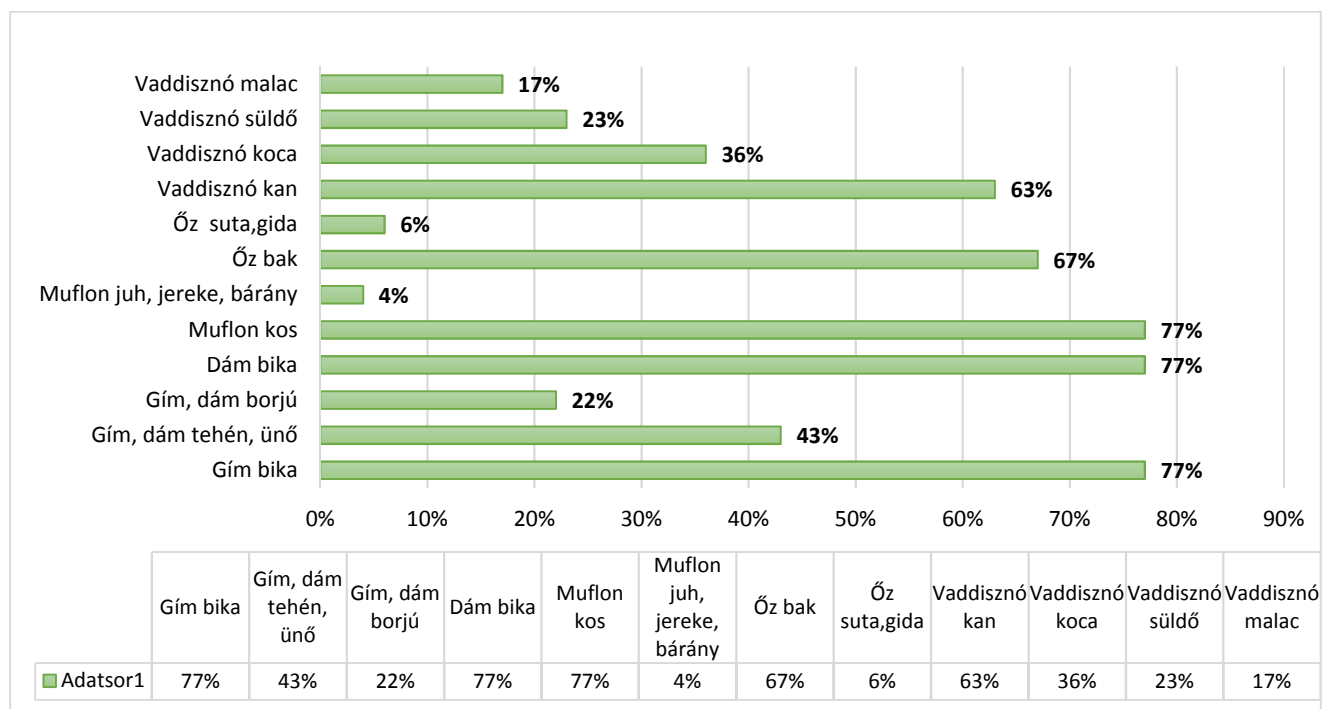
felmérés szerint pedig ez az arány 20%-ot tesz ki. Az interjúban résztvevő szakemberek szerint kb. 10 % a sebzések aránya. A beérkezett összesített válaszok alapján megállapítható, hogy a nagyvadat ért lövések kb. **12,5%-a** végződik kutyás utánkeresést igénylő sebzéssel, mely mind az 5 nagyvad fajnál azonosnak tekinthető.

Szinte mindegyik nagyvad vadászatához szorosan kapcsolódik sebzést nagyban megnövelő tényező. Gím- és a dámbikák vadászatánál a túlzott izgalmi állapot, vagyis a vadászláz. Tarvad esetében a terelő vadászat sajátosságából adódnak a magasabb sebzési számok. Őznél a kis célfelület, ill. a távoli lövések sebzési kockázatot jelentenek, míg muflonnál a gyakorta előforduló extrém cserkelési körülmény lehet felelős ezért. Vaddisznónál a rossz fény és látási viszonyok okozhatnak sebzést. A 4 különböző vadászati módnál már fennáll a sebzési arányok jelentős különbsége. A legkisebb a sebzés mértéke a lesvadászaton, majd ezt követi a barkácsolás és a cserkelés közbeni sebzések aránya, a legnagyobb arányban a terelő, illetve a vaddisznó hajtóvadászatnál fordul elő.

#### **4.2.1 Sebzés esetén korosztályonként igénybe vett kutyás utánkeresések bemutatása**

Az adatgyűjtésem további része arra irányult, hogy vadfajonként és korosztályonként milyen gyakorisággal hív kutyás utánkeresőt a sebzést elkövető vadász vagy vadgazda. Az adatok, melyek az utánkeresők és az interjúalanyok válaszaiból tevődtek össze, az alábbi eredményeket adták, amit a 8. ábra szemléltet. Az általam megkérdezett szakemberek válaszaik alapján átlagban a gimbika, dámbika és muflonkos sebzés esetében, kb. **77%-ban** veszik igénybe a kutyás utánkeresők szolgáltatásait. Őzbak esetében a trófea mérete összefüggést mutat az utánkeresők igénybevételével. A beérkezett adatok alapján megállapítható, hogy őzbakok esetében kb. **67%** körüli a kutyás utánkeresés aránya. Nagyobb testű tarvadak, mint a gím és dám tehén, ill. ünő esetében a válaszok alapján a kutyás utánkeresések kb. **43%-os** arányúak. A vaddisznó esetében az utánkeresések egy része áthárul más, nem véreb besorolású utánkereső kutyákra. Ezt a fokozott sérülési kockázat indokolja, ami a kutya méretével és az ezzel összefüggő lomhaságával arányosan növekszik. Az utánkeresők, valamint az interjúalanyok válaszait látva, a kanok esetében kb. **63%-os**, míg a kocák esetében **36%-os** a sebzést követő kutyás utánkeresés. A süldők esetében **23%-os**, míg a malacok esetében ez az arány **17%** körüli. Ez a malacok esetében magasnak számító keresési arány magyarázható a hajtásügyelet során megkezdett sebzett sertevad keresésekkel és az ASP intézkedések közvetett hatásaként, amikor a beszolgáltatott vaddisznó húsertékének akár ötszörös összegét is megkaphatja a szabályozással érintett vadgazdálkodó kártalanítás gyanánt. Muflon tarvad esetében kb. **4%-os** az utánkeresési arány. Gím és dám borjú esetében, ahol kicsi a húserték, a hajtásügyeletnek

köszönhetően a sebzések **22%-a** zárul kutyás utánkereséssel a beérkező válaszok alapján. Őzsuta és gida sebzés esetén a kutyás utánkeresési arány a felmérés szerint mindössze kb. **6%-ra** tehető. Az őz tarvadak utánkeresése más, nem véreb besorolású kutyákra hárul, mely főként a csülkösvad populációban szegényebb, javarészt alföldi területeken jellemző, ahol az ilyen kereséseket főként vizslák végzik.



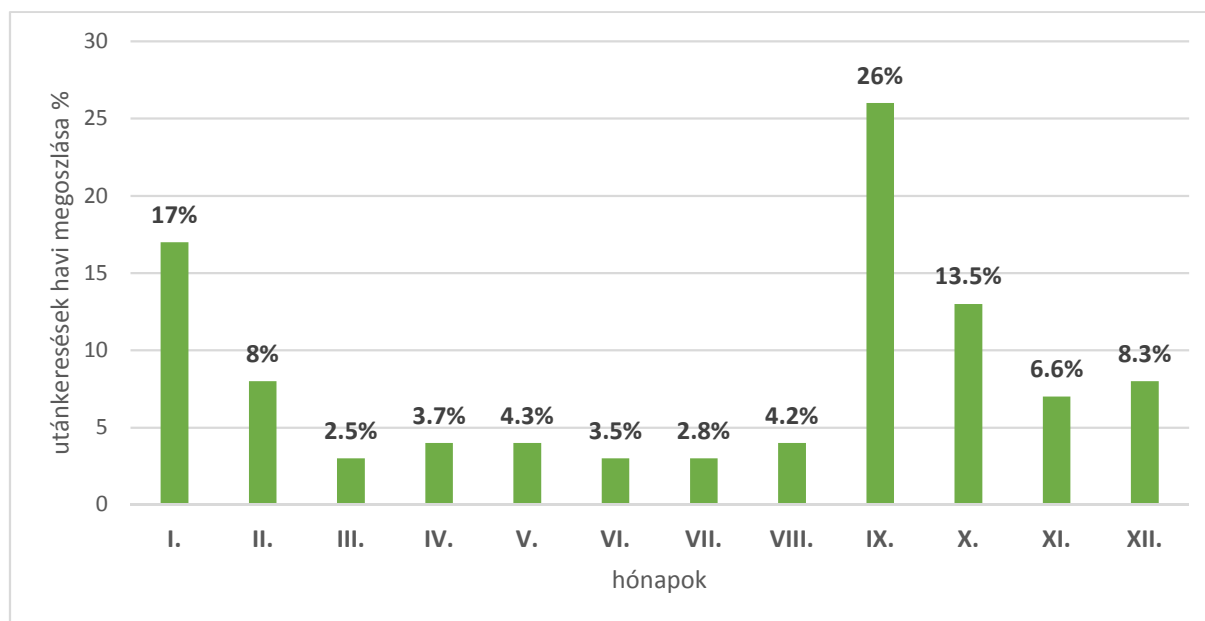
**8. ábra:** Vadfaj és korösszetétel szerinti kutyás utánkeresések %-os aránya a válaszok alapján

#### 4.2.2. A véreb indításokhoz mért eredményes munkák arányai

A számításaim elvégzéséhez, amely a sebzések számának meghatározását szolgálja, a megtalált és birtokbavett nagyvadak arányát kell megtudni az utánkeresési munkákhoz viszonyítva. A megkérdezett állami vadgazdaságok 61%-os arányra teszik az eredményes utánkereséseket a véreb indításokhoz képest. Az utánkeresők ezt az arányt 58,5%-nak gondolják, míg az interjúalanyaim, akik neves és tapasztalt utánkeresők táborát alkotják, ezt az arányt csak 40%-nak vélik. Elmondásuk szerint a 35-40%-os megtalálási arány jellemző egy átlagos vezetőhöz és kutyához. Az 50%-os birtokbavételi arány már kimondottan jónak számít és remek adottságú utánkereső párost feltételez. A 60%-os eredményességi ráta pedig ritka és kiemelkedően nagy gyakorlati tudást feltételez a véreb és vezetője részéről. Összességében elmondható, hogy a válaszokat figyelembe véve az utánkeresések **53%-a** tekinthető eredményesnek, ami a vad birtokbavételét jelenti.

## Utánkeresések megoszlása havi bontásban

Arra a kérdésre, hogy hónapokra bontva van-e számottevő eltérés az utánkeresések számát tekintve, a válasz egyértelmű igen, amit a 9. ábrán lévő grafikon is mutat. Az utánkeresőktől kapott adatok alapján megállapítható, hogy az éves keresési munkák mindössze 21%-a tehető a tavaszi és a nyári hónapokra, míg az utánkeresések 79%-a az őszi és téli időszakra marad. Kiemelkedő a szeptember, mert az indítások 26%-a ekkor van, ami a legnagyobb értékű trófeás nagyvadunk, az érett gímbika vadászati idenye.

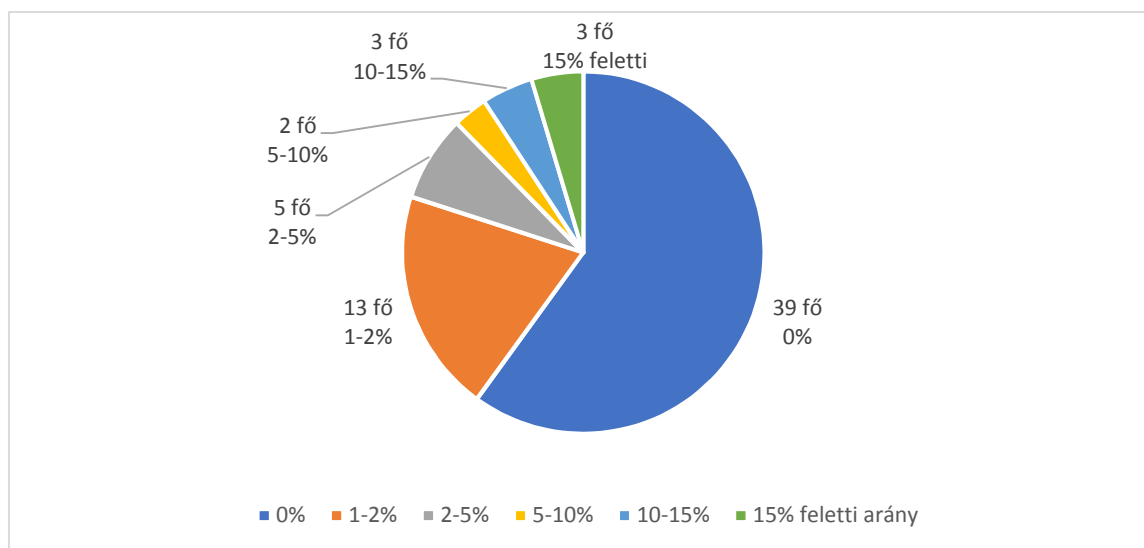


**9. ábra:** Éven belüli utánkeresések havi %-os megoszlása a válaszok alapján

## Vadaskerti és szabadterületi utánkeresések arányai

Az utánkeresők körében végzett vizsgálat alapján a vadaskerti utánkeresések mindössze **2,1%-**át, míg a szabad vadászterületen végzett keresések **97,9%-**át teszi ki az összes sebzett vad birtokbavételére irányuló munkának, amit jól szemléltet a 10. ábra grafikonja. A vadaskerti vadászat nagyban eltér a szabad vadászterületek gyakorlatától, amit az eltérő vadazonosító /krotália/ kötelező használatával is megkülönböztetnek. A vadaskertben történő kereséstől a legtöbb utánkereső jogosan tart a nagy sűrűségű vadpopuláció, a vad megváltozott etológiai szokása, illetve a kerítés hatásaként fellépő nagyfokú sérülési kockázat miatt. A vadaskertet üzemeltető vadgazda szemszögéből is előfordulhat, hogy az esetlegesen megtalált vad értéke nincs arányban az utánkeresés során elszenvedett stressz és energiavesztéssel, amit a kerten belüli vadállomány kutyás utánkeresés következtében elviselni kényszerül. Természetesen minél nagyobb egy kert területe, annál kisebb mértékben jelentkeznek az utánkeresések említett

negatív hatásai és arányaiban növekszik a kutyás utánkeresés szükségszerűsége is. Tekintettel arra, hogy az adatgyűjtésem a vadaskerti keresések arányát csak 2,1%-ra teszi az összes keresésekhez képest, így a további vizsgálataim során az ebből adódó értékekkel nem számolok, csak a szabadterületi utánkeresési adatokat veszem figyelembe.



**10. ábra:** Vadaskerti utánkeresések %-os aránya az összes keresési munkához képest a beérkező válaszok alapján.

#### 4.2.3. A 2022-23. évi OVA nagyvad terítékadatok, sebzések és indítások kiszámolása

Az Országos Vadgazdálkodási adattár /OVA/ az alábbi terítékadatokat hozta nyilvánosságra a 2022-23-as vadászati évre vonatkozóan. Mint ahogy az első táblázat adatai mutatják, gímbikából 18.749 db, gím tehén és ünőből 35.604 db, gím borjúból 25.923 db volt a teríték. A dám esetében bikából 4.351 db, dám tehén és ünőből 7.545 db, míg dám borjúból 6.696 db került terítékre. Őzbakból 42.340 db, sutából és gidából 66.959 db volt a teríték. Muflon esetében kosból csak 1.034 db, muflon tarvadból 2.246 db-ot zsákmányoltak a vadászok. A vaddisznó vonatkozásában kanból 23.896 db, kocából 25.968 db, süldőből 52.954 db, míg malacból 21.144 db elejtése szerepel a statisztikában a 2022-23-as vadászati időnyre vonatkozóan.

### **Kérdőíves felmérés alapján becsült sebzések és véreb indítások száma**

A vadfajonkénti és korcsoportonkénti becsült sebzések számának megállapítása egy adott vadászati idényben egy sok adatra épülő több lépcsős összetett számolási folyamat, melynek eredményeihez az alábbi adatok megléte szükséges.

- Nagyvadat ért lövések sebzési aránya. A beérkező adatok átlagát tekintve látható, hogy a csülkös vadat ért lövések kb. 12,5%-a végződik kutyás utánkeresést igénylő sebzéssel. Ez az adat mind az 5 nagyvadfajunknál és mind a 4 vadászati módnál egységesnek tekinthető a számítások során.
- Vadfaj és korcsoportonkénti kutyás utánkeresések aránya. A szakemberek körében végzett adatgyűjtések eredményeit tekintve meghatározásra került, hogy a sebzések számát tekintve mekkora a kutyás utánkeresés aránya az adott vadfaj és korosztály vonatkozásában, amit a 8. ábra részletesen szemléltet.
- Birtokbavétel aránya az indításokhoz képest. Szintén fontos adat a becsült sebzések számának megállapításához. A beérkező adatok átlagait nézve ez az arány kb. 53%-ra tehető, ami azt jelenti, hogy 100 indításból 53 végződik a vad birtokbavételével.
- OVA teríték adatok. A legpontosabb kvantitatív és objektív adatok, egy adott vadászati év sebzései számának a megállapítására vonatkozóan. Ezek az adatok szolgáltatják a számítások alapjait. Belőlük kiindulva lehet megkapni a becsült sebzési és utánkeresési adatokat a megfelelő számításokat követően.

A vadfajonkénti és korcsoportonkénti becsült sebzések kiszámítása egy több lépcsős összetett folyamat. Adatgyűjtésem összesített eredménye, hogy a nagyvadat ért lövések kb. 12,5%-a sebzés, ami kutyás utánkeresést igényel. Kutatásom során meghatároztam, hogy vadfaj és kor szerinti elosztásban mekkora a kutyás utánkeresési hajlandóság vadászok, illetve vadgazdák részéről egy adott vadfaj vonatkozásában. Ezek alapján kiszámoltam, hogy a 12,5%-os sebzési arálynak ez mekkora hányadát teszi ki a kiválasztott vadfaj korcsoportja alapján. Az így kapott összegnek veszem az 53%-át, ami nem más, mint az adatgyűjtéseim alapján már meghatározott átlagos megtalálási arány. Az eredménynek kijött %-os értékkel csökkentem az OVA adatai alapján meghatározott adott vadfajnak, azon belül is a korcsoport teríték adatát. Az így kiszámolt adat megmutatja, hogy mennyi vad került terítékre kutyás utánkeresés nélkül. Ha ezt a számot felszorozom a sebzések 12,5%-os arányával, akkor a két szám közötti különbség megadja az adott vadfaj és korcsoport szerint a sebzések becsült mennyiségét.

## A kapott eredmények értékelése

- Gímbika esetében a 2022-23-as vadászati idényben a becsült sebzések száma 2.230-ra tehető, amiből kb. 1.717 alkalommal történt kutyás utánkeresés. Ez a 77%-os keresési arány jól mutatja a gímbika magas trófea értékét. A sebzések a bikák vonatkozásában főként a vadász részéről a túlzott izgalmi állapottal, illetve a bögő bika szívósságával magyarázható az esetek döntő többségében. Gím tehén és ünő vonatkozásában a sebzések száma együttesen 4.328-ra becsülhető, amiből kb. 1.861 esetben végeztek kutyás utánkeresést. Ez a 43%-os keresési arány rámutat arra, hogy nagy hústömegű vadról beszélünk. A gím tarvad keresések javarészt november és január közé tehetőek. Ez magyarázható a hús romlási idejének csökkenésével (hűvös idő) és a vadászok tradicionális szarvaskolbász készítési szezonjával. A gím borjú sebzések száma kb. 3.195-re tehető, ezzel szemben az utánkeresések száma kb. 703-ra korlátozódik. Ez a 22%-os keresési arány jól tükrözi a csökkenő húsmennyiséget. A keresések %-os arányát nagyban javítja a társas vadászatokon résztvevő vérebes utánkeresők eseti alkalmazása. A gím tarvad sebzések nagyobb arányban a terelő vadászatokon történnek.
- Dámbika esetében a 2022-23-as vadászati idényben a becslések szerint 517 sebzésről és 398 kutyás utánkeresésről beszélhetünk. A becsült 77%-os keresési arány ebben az esetben is a magas trófea értékkel függ össze. A bikák sebzésének java része ebben az esetben is a túlzott izgalmi állapot miatt történik. A dám tehén és ünő együttes sebzése elérte a becslések szerint a 917-et, amiből megközelítőleg 394 esetben történt kutyás utánkeresés, ami 43%-os keresési arány. A dám borjúnál úgy 825 sebzésről és kb. 181 utánkeresésről beszélhetünk, ami 22%-os keresési arányt mutat. A dám húsa keresetebb a vadászok berkein belül, mint a gímszarvasé, és talán ezzel is magyarázható, hogy a kisebb tömegű húsa ellenére a beérkező adatok alapján a becsült utánkeresési aránya megegyezik a gím keresési %-val. A dám tarvad esetében igaz, hogy a sebzések javarészt a terelővadászatokon történnek, melyeket a hajtásügyleten résztvevő vérebes utánkeresők próbálnak megtalálni.
- Őzbak esetében a 2022-23-as vadászati idényben a becslések szerint 5.067 db sebzés történt, amiből kb. 3.395 esetben történt kutyás utánkeresés. Ez 67%-os utánkeresési arányt mutat. Jól érzékelhető, hogy a mérsékeltbb keresési arány háttérében a kisebb trófea érték állhat. Az őzbaknál figyelhető meg legjobban, hogy a kisebb tömegű trófeák esetében egyre inkább csökken az utánkeresés aránya. Őz tarvad esetében 8.337 db a sebzések becsült száma, és csak úgy 500 kutyás utánkeresés történt az adott időszakban,

ami kb. 6%-os utánkeresési arányt tükröz. Az őzek sebzése javarészt a fedetlen terepből adódó távoli lövések és az állat kis célfelülete miatt következik be. Gyakori sebzési tényező még az őz vadászat során a megengedett kisebb kaliber használatából eredő sebzési faktor. Az őz igen alacsony keresési aránya mögött a kis hústömeg és vadászatának szerényebb élményhatása áll. Az őz utánkeresésére jórészt nem véreb besorolású utánkereső ebeket alkalmaznak, hanem az alföldön inkább vizslákat.

- Muflonkos esetében a 2022-23-as vadászati idényben a becslések szerint cirka 123 db sebzés történhetett, amihez 77%-os utánkeresési arányt figyelembe véve, 95 esetben történt kutyás keresés. A muflonkos keresési aránya itt is jól mutatja, hogy egy nagy trófea értékű, ritkábban hozzáférhető vadról beszélünk. Muflon tarvad vonatkozásában kb. 280 sebzés történhetett, amiből az utánkeresés csak kb. 11 alkalomra korlátozódott a maga 4%-os utánkeresési arányával. A muflon tarvad gyenge keresési aránya azzal indokolható, hogy aránylag kistestű és kis húsértékű vad, ráadásul keresése az élőhelyi sajátosságából eredően meglehetősen fárasztó. A muflon sebzésének legfőbb kiváltó okaként az extrém cserkelési körülményeket és a kosszarv megóvását sorolják.
- Vaddisznó kan esetében a 2022-23-as vadászati évadban 2.868 becsült sebzési esemény számolható, amihez kb. 1.807 kutyás utánkeresés párosul, ez 63%-os keresési arányt eredményez. Vaddisznó koca esetében 3.171 a becsült sebzések száma, és ebből mintegy 1.142 esetben végeztek utánkeresést, ami kb. 36%-os keresési arányt jelent. A vaddisznó az egyetlen olyan nagyvadfajunk, ahol az ivari dimorfizmus nem mindig szembeötlő. Gyakran csak a birtokba vett sertevad szemrevételezésekor derül ki, hogy kan vagy koca a terítékre került vaddisznó. A vadkan trófeája, az agyar mérete és épsége is csak a birtokbavételt követően állapítható meg. Ennek tudható be, hogy az utánkeresési hajlandóság %-os aránya a sebzett kocák és kanok között véletlenszerű átfedésben van. A vaddisznó süldő esetében, amely 20-50 kilogramm közötti zsigerelt testtömegű disznót jelent, a sebzések száma 6.520-ra tehető az adott időszakban, amihez 23%-os keresési arány párosult, ami kb. 1.500 utánkeresést jelent. Vaddisznó malac esetében 20 kilogramm alatti zsigerelt testtömegről beszélünk. Ahogy azt az első táblázatban is láthatjuk, a 2022-23-as vadászati évben 2.612 becsült vaddisznó malac sebzés lehetett, melyből kb. 444 esetben végeztek kutyás utánkeresést, ami 17%-os keresési arányt jelent. A vaddisznó a legolcsóbb húsértékű és alacsony húskitermelésű nagyvadunk, ennek ellenére a keresési arány a gím és a dóm tarvadéval vetekszik, messze megelőzve az őz és muflon tarvad utánkeresési arányát. Ennek okára többféle megközelítés létezik. Egyrészt a vaddisznó, mint mindenki kedvelt nagyvadja, a

birtokbavétele során az egyik legnagyobb élményt adja az elejtők többségének a csülkös vadjaink közül, másrésről húsának kedveltsége a dáméval vetekszik. Egy korosodó kan ép trófeája, vagyis agyara jelentős anyagi értéket képvisel. A hajtásokban vagy terelésekben a hajtásügyelet révén keresett sebzett vaddisznó utánkeresési aránya ezért pozitív irányba változik. A keresési arányt azonban a legjobban az ASP kártalanítási díj befolyásolja, ami a 2022-23-as vadászati idényben a húserték 3 vagy akár 5-szörös összegét is meghaladta. A vaddisznó sebzésének legfőbb okai lehetnek maga a serte vad nagyfokú szívóssága, illetve a hajtás és terelés, mint vadászati mód sajátosságából adódó magas sebzési faktor. A vaddisznó sebzése gyakran a rossz látási viszonyoknak is betudható, ami a sertevad sajátos életmódjával és egész évi vadászatával függ össze. A vaddisznó utánkeresésekor gyakorta nem véreb besorolású keresőebeket használnak, hanem tacsókát és terriereket.

Összegezve a beérkező válaszokat és adatokat elmondható, hogy hazánkban a 2022-23-as vadászati idénybe 335.409 darab nagyvad került terítékre. A becsült sebzések száma 40.990 eseményre tehető, míg kutyás utánkeresés kb. 14.148 alkalommal történt. Az imént felsorolt adatokból megállapítható, hogy az átlagos utánkeresési arány a sebzések számához mérten 34,5%-ra tehető.

| <b>2022-23-as VADÁSZATI IDÉNY BECSÜLT INDÍTÁSI, VALAMINT SEBZÉSI ADATAI</b> |                                |                              |                               |                             |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|------------------------------|-------------------------------|-----------------------------|
| <b>Vadfaj és korosztály megnevezés</b>                                      | <b>OVA teríték adatok (db)</b> | <b>Becsült sebzések (db)</b> | <b>Becsült indítások (db)</b> | <b>indítási arányok (%)</b> |
| Gím bika                                                                    | 18749                          | 2230                         | 1717                          | 77                          |
| Gím tehén, üdő                                                              | 35604                          | 4328                         | 1861                          | 43                          |
| Gím borjú                                                                   | 25923                          | 3195                         | 703                           | 22                          |
| Dám bika                                                                    | 4351                           | 517                          | 398                           | 77                          |
| Dám tehén, üdő                                                              | 7545                           | 917                          | 394                           | 43                          |
| Dám borjú                                                                   | 6696                           | 825                          | 181                           | 22                          |
| Őzbak                                                                       | 42340                          | 5067                         | 3395                          | 67                          |
| ŐZ suta, gida                                                               | 66959                          | 8337                         | 500                           | 6                           |
| Muflon kos                                                                  | 1034                           | 123                          | 95                            | 77                          |
| Muflon tarvad                                                               | 2246                           | 280                          | 11                            | 4                           |
| Vaddisznó kan                                                               | 23896                          | 2868                         | 1807                          | 63                          |
| Vaddisznó koca                                                              | 25968                          | 3171                         | 1142                          | 36                          |
| Vaddisznó süldő                                                             | 52954                          | 6520                         | 1500                          | 23                          |
| Vaddisznó malac                                                             | 21144                          | 2612                         | 444                           | 17                          |
| <b>Σ</b>                                                                    | <b>335409</b>                  | <b>40990</b>                 | <b>14148</b>                  |                             |

**1. táblázat:** Becsült nagyvad sebzési és véreb indítási adatok a 2022-23-as idényben

#### **4.2.4. Hazánkban rendelkezésre álló utánkeresők létszáma és aránya a csülkös vadállomány sebzési adataihoz képest**

A Magyar Véreb Egylet 2022-es közzétett adatai szerint taglétszámuk megközelíti a 300-at. Az Egylet több utánkeresőjével készített interjúm alapján, az aktív hannoveri és bajor vérebesek száma kb. 140 fő, amihez 13-20 fő aktív alpesi tacsókópopó vezető is hozzátársul, mert e fajtát 1991-től vérebként tartják nyilván. Kérdőíves felmérésem arra irányult, hogy az utánkeresők milyen arányban töltenek be egyleti vagy szövetségi szinten tagi pozíciót. A beérkező válaszok alapján az aktív utánkeresők **58,1%-a** tagja valamilyen utánkereséshez köthető egyesületnek. A kapott eredmény alapján az utánkeresést végző vérebesek száma országos szinten 204 főre becsülhető. Az Országos Magyar Vadászkamara Kinológiai Szakbizottságának adatai szerint az elmúlt 4 évben 83 nem véreb besorolású kutya tett sikeres utánkeresői VAV vizsgát.

Az alábbi eredményeket nézve kijelenthető, hogy a nagyvad utánkeresésben aktívan résztvevő személyek száma, kutyafajtától függetlenül **287** főre tehető. Fontos tényező, hogy az utánkereső létszámot mindig a kutyát vezető személyek létszámához, s nem a rendelkezésre álló kutyák egyedszámához viszonyítják. Egy vérebvezető a felmérésem szerint átlagosan 2 munkakutyával rendelkezik, de térben és időben egyszerre csak egy utánakereséssel tud foglalkozni. Az általam kiszámolt összes sebzést alapul véve a 2022-23-as vadászati évre egy utánkeresőre **143** nagyvad keresés jutna, ha minden tudomásra jutott sebzés kerestetve lenne. A vadgazdálkodók által igényelt utánkeresések számát tekintve azonban egy utánkereső párosra éves szinten csak **49** utánkeresési esemény jut.

A kutatásom és adatgyűjtéseim során beérkezett adatokból az alábbiakat lehetett még megállapítani. Az utánkeresők **38,8%-a** vadgazdálkodási szakember, **51,6%-a** sportvadász és **9,7%-a** teljesen kívülálló. Az utánkereső személyek átlagos életkora **42,5** év, a kapott adatok alapján átlagosan **8,3** éve foglalkoznak nagyvad utánkereséssel.

#### **4.3. Az utánkeresések gazdasági eredményeinek a bemutatása**

Az utánkeresés közvetlen gazdasági hozadéka 4 féle formátumban jelenik meg a 2022-23-as vadászati évben, melyek a következők:

- trófea érték
- vadhús érték
- kilövési díj
- ASP kártalanítási díj

A minél pontosabb adatok bemutatását egy széleskörű, a piaci árakra fókuszált adatgyűjtésem előzte meg, melynek eredményeit átlagolva használtam fel számításaimban, ezek alapján jól meghatározható az utánkeresések gazdasági hozadéka.

**Trófea érték:** Trófeás vad esetében a vadászati hatóság korosztályi felosztását szem előtt tartva számolom az átlagos trófea méreteket. Az adatokat és információkat különböző tájegységeken működő állami, illetve vadásztársasági szervezetektől kértem, hogy minél reprezentatívabb képet kapjak a piaci árakról.

A gímszarvas trófeák elszámolási árait a Mecsekerdő Zrt., a Zalaerdő Zrt., Sáropataki Kossuth Vt., Magyaralmási Vt., Szentlőrinci Pagony Vt., Lókosvölgye Vt. árajánlatait átlagolva számoltam ki. Gímbika esetében az átlagos trófea tömeg 5,00-5,99 kg közötti sávban mozog, melynek átlagos elejtési ára **bruttó 420.000 Ft**.

Őzbak vonatkozásában VADEX Zrt., Tiszadobi Táncsics Vt., Rákóczipalvai Varsány Vt. és a Zalaerdő Zrt. árait vettem figyelembe. Az átlagos trófea méretet sávosan 300-349 g-mal számolva **bruttó 110.000 Ft** elejtési értékben vettem alapul.

Muflonkos esetében az átlagos csigahosszt 65,00-69,99 cm közöttinek vettem. A Pilisi Parkerdő Zrt., az Ipoly Erdő Zrt. és a Vértesmenti Vt. árjegyzékein feltüntetett elejtési árak átlagával számolva **bruttó 330.000 Ft** értéknek vettem.

Dámszarvas bika esetében az átlagos trófea tömeg 2,50-2,99 kg, melynek elejtési átlagára **bruttó 310.000 Ft**, amit a Bockerek Vt., Délbakonyi Vt., Nagykőrösi Csókáserdei Vt. és a Gyulaj Zrt. árjegyzékei alapján számoltam ki.

Vaddisznó kan esetében az átlagos agyarhossz 14-16 cm közötti, aminek átlagos elejtési értéke **bruttó 190.000 Ft** a KAEG Zrt. Marcal-Bitvaközi Vt., Bockerek Vt., Csehi-Imrédi Vt. árjegyzékei alapján.

**Vadhús érték:** Vadfajonként és korcsoportonként a zsigerelt testtömeget az OVA 2022-23-as vadászati évre közzétett jelentéséből számoltam ki. Ezek alapján a gímbika 126 kg, a gím tehén 75 kg, a gím üdő 56 kg, míg a borjú 42 kg átlagos leadási súlyú volt. Dámbika átlag tömege 55 kg, a dām tehén és üdő együttes átlagtömege 33 kg, míg a borjúé 20 kg. Őzbak esetében 17 kg, őzsuta 15 kg, míg az őzgida 10 kg tömegű. Muflonkos esetén 25 kg, jerke és juh együttes átlaga 17 kg, míg a bárány 10 kg zsigerelt tömegű. Vaddisznó kan esetében a zsigerelt leadási súly 72 kg, koca esetében 67 kg, süldőnél 35 kg, míg malacnál ez az érték 13 kg volt.

Az utánkeresés a sebzés időpontjához képest csak több óra (min. 3 óra) elteltével kezdődhet meg. Mire a vadat birtokba veszik, ha egyáltalán eredményes volt az utánkeresési munka, addigra már gyakran beindulnak a test kezdeti bomlási folyamatai vagy ragadozók és dögevők kikezdi az elejtett vadat. Kutatásom szerint, amit az utánkeresők és az állami vadgazdaságok szakemberei segítségével végeztem, az utánkeresés során megtalált vadak **55%-a** még hasznosítható humán célra. Ezért számításaim során a húsertéket **45%-kal** kell csökkentenem a pontosabb gazdasági eredmények meghatározása végett. A vadhús átlagárának meghatározásakor az I. és II. osztályú piaci átvételi árak köztes értékével számolok. A felvásárlási árak meghatározásához az Agrogreen & Sárrét-Vad Kft., Ep-Ker Center Bt., A&SZ Vadhűtőház Zrt., valamint a Vadker Kft. átvételi árait vettem figyelembe. Ezek alapján a gímszarvas 850 Ft/kg, a dámszarvas 650 Ft/kg, az őz 1400 Ft/kg, a muflon 300 Ft/kg, míg a vaddisznó 275 Ft/kg nettó áron számolható.

**Kilövési díj:** Az elejtési díjak átlagaihoz a trófea árak meghatározásánál már előzőleg felsorolt vadgazdálkodási egységek árait vettem figyelembe. A trófeás vadak esetében nincs külön kilövési díj, mint ahogy azt a 2. táblázat is mutatja, itt a trófeáért kifizetett összeg magában foglalja az elejtési díjat is. Gímszarvas tehén és üő esetében az elejtési díj 50.000 Ft/db, borjúnál 30.000 Ft/db. A terítéken lévő gímszarvas tehén és üő 31%-ban, míg borjú esetében 30%-ban bérvadászati elejtésből származott. Dámszarvas tehén és üő esetében az átlagos elejtési díj 35.000 Ft/db, míg dámszarvas borjúnál 25.000 Ft/db, a terítéknek az előbbi 39%-a, míg az utóbbi 35%-a bérvadászati elejtés. Őzsuta és őzgida elejtési díja egységesen 14.000 Ft/db átlagáron számolható. Suta esetében a bérvadászati elejtések 27%-ot, míg gida vonatkozásában 22%-ot tesznek ki. Muflon juh, jerke, bárány elejtési díj átlagosan 32.000 Ft/db áron számolható. Muflon juh és jerke esetében 44%-os, míg báránynál 39%-os a bérvadászati arány. Vaddisznó koca elejtési díja 95.000 Ft/db, bérvadászati aránya 29%, süldő esetében 45.000 Ft/db a kilövési díj és 27% a bérvadászati aránya. Vadmalac esetében 30.000 Ft/db az elejtési díj és 21% a bérvadászati arány a terítékre került összes malacból.

**ASP kártalanítási díj:** Az ASP kártalanítási díjat évente az Agrárminisztérium illetékes osztálya határozza meg. Ennek mértéke, és az érintettségi terület határai, illetve a NÉBIH járványügyi besorolása gyakran változik. Ezzel a kártalanítási díjtétellel hosszabb távon tervezni és számolni nem lehet. A szigorúan korlátozott területen elejtett vaddisznót meg kell semmisíteni, amiért az érintett vadgazdálkodási egységet kártalanítja a Magyar Állam. A kártalanítás átlagos összege 2022-23 vadászati idényben malac és süldő esetén 15.000 Ft/db, míg kan és koca esetében 40.000 Ft/db volt. Az érintett vármegyék: Borsod-Abaúj-Zemplén,

Nógrád, Heves, Komárom-Esztergom, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok. Ezen területek vadászó terítékének hús értékét nem vehetem számításba, de az ASP kártérítési összeget, mint befolyó kártérítési értéket viszont igen.

| 2022-23-as vadászati év vadhús, trófea és elejtési díj táblázata |                |                |                |                   |                     |              |                   |
|------------------------------------------------------------------|----------------|----------------|----------------|-------------------|---------------------|--------------|-------------------|
| Vadfaj                                                           | Átlagos trófea | Átlagos trófea | Átlagos vadhús | Átlagos zsigerelt | Átlagos             | Bérvadászati | ASP kártalanítási |
|                                                                  | méret          | érték (db/Ft)  | érték (kg/Ft)  | hústömeg (db/kg)  | kilövési díj(db/Ft) | elejtés (db) | díj (db/Ft)       |
| Gím bika                                                         | 5.00-5.99 kg   | 420000         | 850            | 126               | 0                   | 8966         | 0                 |
| Gím tehén                                                        | 0              | 0              | 850            | 75                | 50000               | 7616         | 0                 |
| Gím üdő                                                          | 0              | 0              | 850            | 56                | 50000               | 3512         | 0                 |
| Gím borjú                                                        | 0              | 0              | 850            | 42                | 30000               | 7760         | 0                 |
| Dám bika                                                         | 2.50-2.99 kg   | 310000         | 650            | 55                | 0                   | 2259         | 0                 |
| Dám tehén, üdő                                                   | 0              | 0              | 650            | 33                | 35000               | 2923         | 0                 |
| Dám borjú                                                        | 0              | 0              | 650            | 20                | 25000               | 2317         | 0                 |
| Őzbak                                                            | 300-350 g      | 110000         | 1400           | 17                | 0                   | 26704        | 0                 |
| Őz suta                                                          | 0              | 0              | 1400           | 15                | 14000               | 9572         | 0                 |
| Őz gida                                                          | 0              | 0              | 1400           | 10                | 14000               | 7042         | 0                 |
| Muflon kos                                                       | 65.00-69.99 cm | 330000         | 300            | 25                | 0                   | 713          | 0                 |
| Muflon juh, jerke                                                | 0              | 0              | 300            | 17                | 32000               | 550          | 0                 |
| Muflon bárány                                                    | 0              | 0              | 300            | 10                | 32000               | 390          | 0                 |
| Vaddisznó kan                                                    | 14.0-16.0 cm   | 190000         | 275            | 72                | 0                   | 5096         | 40000             |
| Vaddisznó koca                                                   | 0              | 0              | 275            | 67                | 95000               | 7456         | 40000             |
| Vaddisznó süldő                                                  | 0              | 0              | 275            | 35                | 45000               | 14147        | 15000             |
| Vaddisznó malac                                                  | 0              | 0              | 275            | 13                | 30000               | 4524         | 15000             |

**2. táblázat:** 2022-23-as vadászati év trófea, vadhús, elejtési és ASP kártalanítási díjai

## A 2022-23-as vadászati évben megtalált sebzett nagyvadak gazdasági hozadéka

**Gím** esetében a 2022-23-as vadászati idényben a kutyás utánkereséseknek köszönhetően, a becslések szerint, 910 darab sebzett bika kerülhetett terítékre. Átlagosan 5,00-5,99 kg-os trófea mérettel számolva, aminek darabja 430.000 Ft elejtési értéket képvisel, megállapítható, hogy az utánkeresés során 382.200.000 Ft trófea érték lett megmentve, aminek közel 48%-a, 183,5 millió forintnyi érték bérvadászatból származik. A megtalált gimbikák humán célra még hasznosítható húsertéke 53.604.550 forintra tehető. Ennek megállapításához 126 kg átlag zsigerelt egyedsúlyt, 850 Ft/kg húsarát, valamint 55%-os humán célú húsfelhasználási arányt vettem alapul. A kutyás utánkeresések során még megtalálásra került, a becslések szerint 653 gím tehén, 333 üdő és 373 gím borjú. Ezen tarvadak megmentett és hasznosított húsertéke megközelítőleg 38.938.000 forintot tesz ki. A gím tarvadak terítékadatainak 31%-a bérvadászathoz köthető. Az utánkeresőknek köszönhetően 427 darab, bérvadászok által sebzett

gím tarvadat sikerült felkutatni, aminek lődíja kb. 19.110.000 forint. Összességében elmondható, hogy a 2022-23-as vadászati idényben a vérebes utánkeresők a becslések szerint 2.269 gímszarvast találtak meg, melynek hús, trófea és bérvadászati lődíj értéke együttesen **493.852.000** forintra tehető (ld. 3. táblázat).

**Dám** esetében a 2022-23-as vadászati évben a kutyás utánkeresés jóvoltából 211 sebzett bikát sikerült birtokba venni. Átlagosan 2,50-2,99 kg trófeatömeggel és 310.000 forintos trófea középértékkel számolva, az utánkeresés során 65.410.000 forintnyi trófea értéket sikerült menteni, ami igen magas, ennek 52%-a bérvadászathoz köthető, közel 34 millió forintértékben. A megtalált dámbikák humán célra még felhasználható húsertéke 4.149.000 forintra tehető. Amint azt a 3. táblázat is mutatja, a kutyás utánkereséssel még megtaláltak 305 dám tarvadat, melynek becsült húsertéke 650 Ft/kg áron és 55%-os húsfelhasználási aránnyal számolva úgy 3.152.000 forintot tesz ki. Az utánkeresésnek köszönhetően 115 darab, bérvadászaton sebzett dám tarvad került terítékre, melynek elejtési díja hozzávetőlegesen 3.685.000 forintra tehető. Összeségében a 2022-2023 évben a kutyás utánkeresők a számításaim szerint 516 dámvadat kutattak fel, melynek hús, trófea és bérvadászati lődíj értéke együtt meghaladja a **76.396.000** forintot.

**Őz** esetében a 2022-23-as vadászati évadban a kutyás utánkeresés eredményeként 1.799 bakot sikerült a becslések szerint az enyészettől megmenteni. Az átlagban számolt 300-350 g tömegű trófea 110.000 forintos átlagos elejtési értéket képvisel. Ezt figyelembe véve kijelenthető, hogy az utánkereséssel 197.890.000 forint értékű öztrófea lett megtalálva a vizsgált időszakban. A megtalált őzbakok humán célra még hasznosítható húsertéke a becslések szerint 23.549.000 forintot tesz ki. Ezen érték megállapításánál figyelembe vettem a bakok 17 kg-os zsigerelt átlagsúlyát, az 1.400 Ft/kg húsertéket és az 55%-os humán célú húsfelhasználási arányt. A minimális mértékű 6%-os utánkeresési arány 119 suta és 146 gida birtokbavételét eredményezte a becslések szerint. Ez 2.499.000 forintnyi, még hasznosítható húsertéket jelent. A 3. táblázat tanúsága szerint 64 db bérvadásztatás során sebzett őz tarvad került csak terítékre, melynek kilövési díja közel 896.000 forintra tehető. Összegezve kijelenthető, hogy a 2022-23-as vadászati évben 2.064 sebzett őznek adhatták meg a végtisztességet az utánkeresők jóvoltából, melynek trófea, hús, illetve bérvadászati lődíj értéke együttesen a becslések szerint **226.021.000** forint.

**Muflon** esetében a 2022-23-as vadászati évben a kutyás utánkeresés becslések szerint 50 kos megtalálását eredményezte. Az átlagos, 65,00-69,99 cm-es csigahossz 330.000 forintnyi elejtési értéket képvisel. Ennek ismeretében kijelenthető, hogy az utánkeresés által 16.500.000

forintnyi sebzett muflonkos trófea értékét mentették meg a kutyás utánkeresők. A megtalált kos húsértéke kb. 206.000 forintra tehető. A csülkös nagyvadjaink közül a legkisebb arányban és mennyiségben a sebzett muflon tarvadat kerestetik. Ez tükröződik a 3. táblázat adataiban is, ahol jól látható, hogy az adott időszakban csak 3 jerkét és 3 bárányt találtak meg 15.000 forintnyi hús értékben. A bérvadászat során megsebzett muflonból is, a becslések szerint, egy jerkét és egy bárányt találtak meg 64.000 forintnyi elejtési díj értékben. Összességében megállapíthatom, hogy a 2022-23-as vadászati idényben a kutyás utánkeresők közreműködésével kb. 56 muflont találtak meg, melynek trófea, hús és bérvadászati lődíj értéke a becslések alapján **16.782.000** forintnyi értéket tesz ki.

**Vaddisznó** vonatkozásában a 2022-23-as vadászati idényben az utánkeresők 958 darab 50 kg zsigerelt testtömeg feletti kant találtak meg. Az átlagos agyarméret 14-16 cm közötti, ezt alapul véve a trófea értékük 190.000 Ft/db. Ennek alapján az utánkeresők segédletével a becslések szerint 182.020.000 forintnyi trófea értéket találtak meg. A kanok esetében az átlagos tömeg 72 kg-ra tehető, az átvételi húsár pedig 275 Ft/kg. Az 55%-os megmentett húsarány figyelembevételével, a kanok húsértékét 7.754.000 forintra becsültem. A kutyás utánkereséseknek köszönhetően sikerült birtokba venni továbbá 605 kocát, 795 süldőt, valamint 235 malacot. Ezen egyedek humán célra még felhasználható húsértéke úgy 8.970.000 forintra tehető. A húsérték meghatározásakor a diagnosztikai célból terítékre hozott és beszolgáltatott egyedek húsértékével nem számoltam! Ezen egyedekre a 2022-23-as vadászati évben meghatározott átlagos ASP kártalanítási díjat vettem figyelembe, mint megtalált vadérték. Kanok és kocák vonatkozásában 40.000 Ft/db, süldők és malacok esetében pedig 15.000 Ft/db átlagos kártalanítási díjjal számoltam, ami eredményeképpen az utánkeresések jóvoltából, a becslések szerint 16.570.000 forintnyi kártalanítási összeg folyt be a vadgazdálkodókhoz. A bérvadászok által sebzett vaddisznók vonatkozásában a kutyás utánkeresők közel 175 kocát, 215 süldőt és 49 malacot találtak meg a becslések alapján, mellyel 51.525.000 forintnyi lődíjat írhattak jóvá a vadgazdálkodóknak. Összegezvén elmondható, hogy az utánkeresők kb. 2.593 sebzett vaddisznót találtak meg, ezzel megmentve **243.084.000** forintnyi vad értéket, mely a hús, trófea, elejtési lődíj és az ASP kártalanítást foglalja magában.

| Megtalált sebzett vadmennység becsült gazdasági hozadéka a 2022-23-as vadászati idényre |                        |                                  |                                  |                                       |                                  |                                 |
|-----------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------------------------|----------------------------------|---------------------------------------|----------------------------------|---------------------------------|
| Vadfaj                                                                                  | Megtalált vadszám (db) | Megtalált trófea érték ezer (Ft) | Hasznosítható húserték ezer (Ft) | Megtalált bér vadászati sebzések (db) | Realizált kilövési díj ezer (Ft) | ASP kártalanítási díj ezer (Ft) |
| Gím bika                                                                                | 910                    | 382200                           | 53604                            | 437                                   | 0                                | 0                               |
| Gím tehén                                                                               | 653                    | 0                                | 22896                            | 232                                   | 11600                            | 0                               |
| Gím üdő                                                                                 | 333                    | 0                                | 8718                             | 83                                    | 4150                             | 0                               |
| Gím borjú                                                                               | 373                    | 0                                | 7324                             | 112                                   | 3360                             | 0                               |
| <b>Σ</b>                                                                                | <b>2269</b>            | <b>382200</b>                    | <b>92542</b>                     | <b>864</b>                            | <b>19110</b>                     | <b>0</b>                        |
| Dám bika                                                                                | 211                    | 65410                            | 4149                             | 110                                   | 0                                | 0                               |
| Dám tehén, üdő                                                                          | 209                    | 0                                | 2466                             | 81                                    | 2835                             | 0                               |
| Dám borjú                                                                               | 96                     | 0                                | 686                              | 34                                    | 850                              | 0                               |
| <b>Σ</b>                                                                                | <b>516</b>             | <b>65410</b>                     | <b>7301</b>                      | <b>225</b>                            | <b>3685</b>                      | <b>0</b>                        |
| Özbak                                                                                   | 1799                   | 197890                           | 23549                            | 1133                                  | 0                                | 0                               |
| Öz suta                                                                                 | 119                    | 0                                | 1375                             | 32                                    | 448                              | 0                               |
| Öz gida                                                                                 | 146                    | 0                                | 1124                             | 32                                    | 448                              | 0                               |
| <b>Σ</b>                                                                                | <b>2064</b>            | <b>197890</b>                    | <b>26048</b>                     | <b>1197</b>                           | <b>896</b>                       | <b>0</b>                        |
| Muflon kos                                                                              | 50                     | 16500                            | 206                              | 35                                    | 0                                | 0                               |
| Muflon juh, jerke                                                                       | 3                      | 0                                | 8                                | 1                                     | 32                               | 0                               |
| Muflon bárány                                                                           | 3                      | 0                                | 5                                | 1                                     | 32                               | 0                               |
| <b>Σ</b>                                                                                | <b>56</b>              | <b>16500</b>                     | <b>219</b>                       | <b>37</b>                             | <b>64</b>                        | <b>0</b>                        |
| Vaddisznó kan                                                                           | 958                    | 182020                           | 7754                             | 201                                   | 0                                | 9840                            |
| Vaddisznó koca                                                                          | 605                    | 0                                | 5026                             | 175                                   | 16625                            | 4360                            |
| Vaddisznó süldő                                                                         | 795                    | 0                                | 3547                             | 215                                   | 9675                             | 1875                            |
| Vaddisznó malac                                                                         | 235                    | 0                                | 397                              | 49                                    | 1470                             | 495                             |
| <b>Σ</b>                                                                                | <b>2593</b>            | <b>182020</b>                    | <b>16724</b>                     | <b>640</b>                            | <b>27770</b>                     | <b>16570</b>                    |
| <b>Σ</b>                                                                                | <b>7498</b>            | <b>844020</b>                    | <b>142834</b>                    | <b>2963</b>                           | <b>51525</b>                     | <b>16570</b>                    |

**3. táblázat:** Megtalált vadmennység becsült gazdasági hozadéka a 2022-23 vadászati évben

**Összegzés:** A 2022-23 vadászati évben a becslések szerint a kutyás utánkeresés során 2.269 gímet, 516 dämöt, 2.064 özet, 56 muflont, illetve 2.593 vaddisznót segítettek megtalálni az utánkeresők. Közreműködésük eredményeképpen kb. **7.498 darab** elveszettnek vélt sebzett csülkösvad került terítékre. Az így birtokolt nagyvadak trófea értéke a becslések szerint 844.020.000 forintra tehető. A megtalált és humán célra hasznosítható húserték megközelítőleg 142.834.000 forintra tehető. A 2022-23-as vadászati évben, mint ahogy azt a 3. táblázat is mutatja, a bér vadászok általi sebzésekből a kutyás utánkeresők 2.963 nagyvadat találtak meg, mellyel a becslésem szerint 51.525.000 forint kilövési díjat realizáltak. A megtalált vaddisznó esetében kb. 16.570.000 Ft ASP kártalanítási bevétel származik. Összességében elmondható, hogy a 2022-23-as vadászati idényben a kutyás utánkeresők áldozatos munkájával, a becslések szerint, közel **1.054.949.000** forintnyi vad értéket találtak meg, ill. mentettek meg.

#### **4.4. Az utánkeresések elmulasztásából származó becsült gazdasági károk**

**Gím** esetében, a 2022-23-as vadászati idényben kutyás utánkeresés elmulasztása miatt 272 olyan bika ment veszendőbe, ami a statisztika szerint megtalálható lett volna. Ez a mennyiség 47,8%-ban bérvadász sebzéséből adódott. Bevett gyakorlat, amit a bérvadászati szerződés is tartalmaz, hogy a sebzések esetén a becsült trófea érték vagy elejtési díj 50%-át a sebzést elkövető vadász fizeti. Maga az elveszett vad érték továbbra is fennáll, csak az ebből eredő károk, illetve bevételkiesés oszlik meg a sebző bérvadász és a vadgazdálkodó szervezet között. A 272 bika trófeaértékben 114.240.000 forintnyi vad értéket jelent, amiből a vadgazdák 27.300.000 Ft bevételkiesést kell, hogy elviseljenek, a bérvadászati sebzések számának tükrében, húsertékben pedig további 16.022.000 forintnyi veszteséget. Továbbá keresés hiányában veszni hagytak, a becslések szerint megsebzett 784 tehén, 523 ünő és 1.321 borjú egyed, ami statisztikailag birtokba vehető lett volna kutyás utánkereséssel. Az imént felsorolt tarvadak humán célra hasznosítható húsertéke 67.119.000 forintnyi bevételkiesést jelent, míg a bérvadásztatásból származó vadhoz köthető érték 32.330.000 Ft-ot képvisel, amiből a vadgazdáknak 16.165.000 forintnyi bevételkiesésük származott. Számolásomnál gím tehén esetében 35,5%-os, ünőnél 24,7%-os, míg borjúnál 30%-os bérvadásztatási arányt vettem alapul az OVA adatai alapján. Összességében elmondható, hogy a 2022-23-as vadászati évben utánkeresés hiányában **2.900** gímszarvas ment veszendőbe, amit statisztikailag megtalálható lett volna. Ilyen mennyiségű gím trófea, hús, és elejtési díj értéke a becslések szerint **229.711.000** forintnyi összeget jelent, amiből a vadgazdálkodónak kb. **126.606.000** forintnyi bevételkiesése származik.

**Dám** esetében a 2022-23-as vadászati évadban kutyás utánkeresés hiánya miatt 63 bika ment veszendőbe, ami statisztikailag birtokba vehető lett volna. Ennek 52%-a bérvadászati sebzésből származott. Trófea értékben ez 19.530.000 forintnyi elveszett értéket jelent, amiből a vadgazdák 5.115.000 Ft bevételkieséssel, a bika húsertékéből adódóan pedig további 1.239.000 Ft elmaradt bevétellel kellett, hogy számoljanak. Utánkeresés hiányában nem került terítékre 618 dám tarvad, aminek kieső húsertéke a becslések szerint, mint ahogy azt a 4. táblázat is mutatja, 5.706.000 Ft összegre tehető. A bérvadásztatásból származó, vadhoz köthető érték, átlagos 36%-os tarvad bérkilövési arányt feltételezve, 6.695.000 forintra tehető, amiből a vadgazdák 3.347.000 Ft bevételkiesést kellett, hogy elviseljenek. Összességében megállapítható, hogy a 2022-23-as vadászati idényben kutyás utánkeresés hiányában **681** dám ment veszendőbe, amit statisztikailag megtaláltak volna az utánkeresések folyamán. Ennek a dám mennyiségnek a hús, trófea és kilövési díjának a vadhoz köthető értéke a becslések szerint

**33.170.000** forint, amiből a vadgazdálkodóknak kb. **15.407.000** forintnyi bevételkiesése származott.

**Őz** vonatkozásában a 2022-23-as vadászati évben kutyás utánkeresések elmulasztása miatt 886 sebzett bak ment veszendőbe, ami statisztikailag megtalálható lett volna. Ez a mennyiség 63%-ban bérvadászati sebzés eredménye. Trófea értékben ez 97.460.000 forintnyi elveszett vad értéket jelent, amiből a vadgazdálkodóknak 30.690.000 Ft vesztesége származott. A bakok elveszett húsértéke a becslések szerint 11.598.000 forintra tehető. Az igen csekély mértékű sebzett őz tarvad keresés miatt, megközelítőleg 2.192 suta és 1.962 gida ment veszendőbe. Amint azt a 4. táblázat is mutatja, ezen őz tarvadak húsértéke kb. 40.425.000 forintnyi bevételkiesést okozott a vadgazdálkodóknak. Őzsutánál 27%-os, míg gidánál 22%-os volt a bérvadászatok terítékaránya. Ennek tudatában elmondható, hogy a bérvadásztatásból a kieső elejtési érték kb. 14.448.000 Ft, amiből a vadászatra jogosultaknak ténylegesen 7.224.000 forintnyi veszteséget kellett elviselniük. Összességében kijelenthető, hogy a 2022-23-as vadászati idényben a kutyás utánkeresés elmulasztása miatt **5.040** sebzett őz ment veszendőbe, amit utánkereséssel megtalálhattak volna. Ezen őz mennyiség hús, trófea és elejtési díjához köthető vad érték a becslés szerint **163.931.000** forint, ami a vadgazdálkodóknak **89.937.000** forint bevételkiesést jelentett.

**Muflon** esetében a 2022-23-as vadászati évben kutyás utánkeresés hiánya miatt, a becslések szerint 15 kos ment veszendőbe, ami statisztikailag megtalálható lett volna. Ez a mennyiség 69%-ban bérvadászati sebzésből származik. A trófea ez esetben 4.950.000 Ft elveszett érték, ami a vadgazdálkodónak 1.650.000 forintnyi bevételkiesést jelentett, amihez még párosult a kosok elveszett 62.000 Ft húsértéke. A rendkívül alacsony 4%-os keresési arány miatt, ahogy azt a 4. táblázatban is látszik, sebzetten 78 jerke és 61 bárány veszett el, ami kutyás utánkereséssel megtalálható lett volna. A muflon tarvadak együttes elveszett húsértéke 320.000 forintra becsülhető. A bérvadászati arány a sebzett muflon juh és jerke esetében 43,7%-os, míg a bárálynál 39,5%-os. Ezen információk alapján elmondható, hogy az utánkeresés hiánya miatt 1.856.000 forint elejtési díjérték veszett el, amiből a vadászatra jogosultaknak 928.000 forint tényleges kára származott. Összességében a 2022-23-as vadászati idényben kutyás utánkeresés hiánya miatt **154** muflon veszett oda, amit utánkeresve megtaláltak volna. E muflon mennyiség hús, trófea és elejtési díja megközelítőleg **7.188.000** forintnyi vadhoz köthető értéket jelent, amiből a vadgazdálkodónak ténylegesen **2.960.000** forintnyi bevételkiesése keletkezett.

**Vaddisznó** vonatkozásában a 2022-23-as vadászati idényben kutyás utánkeresés hiánya miatt becslések szerint 562 kan ment veszendőbe, ami statisztikailag megtalálható lett volna. E

létszám 21%-a bérvadászati sebzésből származik. Vadkan esetében az elveszett trófea érték 106.780.000 forintra tehető, ami a vadgazdálkodóknak 11.212.000 Ft bevételkiesést jelent. A kanok elveszett húsértéke kb. 4.407.000 forintra tehető. Utánkeresés hiányában kanok esetében 6.280.000 Ft ASP kártalanítási díj is veszendőbe ment. Továbbá sebzetten eltűnt még 1.076 koca, 2.661 süldő és 1.149 malac, ami kutyás utánkeresés során megkerülhetett volna. Ezen sertevadak becsült húsértéke, amit a 4. táblázat is jól szemléltet, 22.608.000 forintra tehető. Az így elveszett ASP kártérítési díj becsült összege 16.965.000 Ft. A bérvadászati arány kocánál 29%, süldőnél 27%, malacnál 21%-ra tehető. Ezen adatok birtokában becslések szerint 69.180.000 forintnyi elejtési díj ment veszendőbe, mint vaddisznóhoz köthető érték, amiből a vadgazdálkodóknak 34.590.000 Ft bevételkiesése keletkezett. Megállapítható, hogy a 2022-23-as vadászati szezonban kutyás utánkeresés hiánya miatt **5.448** vaddisznó nem került terítékre. Ennek a vaddisznó mennyiségnek a becsült hús, trófea, kilövési díja és ASP kártalanítási díja megközelítőleg **226.220.000** Ft értéket tesz ki. A vadgazdálkodóknál ténylegesen pedig **96.062.000** Ft bevételkiesést jelent.

**Összegzés:** A 2022-23-as vadászati évben kutyás utánkeresések elmulasztása miatt a becslések szerint, sebzetten 272 gimbika, 2628 gím tarvad, 63 dábika, 618 dám tarvad, 886 őzbak és 4.154 őz tarvad maradt hasznosítatlanul a területen. Továbbá elveszett sebzetten még 15 muflon kos, 139 muflon tarvad, valamint 562 vaddisznó kan és 4.886 egyéb sertevad. Összességében kijelenthető, hogy a 2022-23-as vadászati idényben kutyás utánkeresések hiányában számításaim szerint **14.223** sebzett nagyvad ment veszendőbe, ami statisztikailag megtalálható lett volna. Ezen vadmennyiségek trófeája **342.960.000 forint** értékű, ami a vadászatra jogosultaknál, figyelembe véve a bérvadásztatási arányt és az 50%-os sebzési díjat, **75.967.000 forint** tényleges bevételkiesést jelentett. A 14.223 sebzett csülkösvad elveszett húsértéke a becslések szerint **169.506.000 forint** vadhoz köthető értéket képvisel, mely a vadgazdálkodók vonatkozásában is teljesmértékű pénzügyi elmaradást jelent. Kutyás utánkeresés hiányában, a becslések szerint **5.068** bérvadászok által sebzett nagyvad ment veszendőbe, aminek **124.509.000 forint** elejtési díj értéke lett volna, a vadgazdálkodók részéről pedig ez **62.254.000 forintnyi** tényleges kilövési díjból származó bevételkiesést jelentett. A vaddisznó esetében még, becsülhetően **23.245.000 forint** kutyás utánkeresés hiányában elmaradt ASP kártalanítási díjértékkel is számolni kell, mint vadhoz köthető és vadgazdákat is érintő elmaradt bevétel.

| Nem keresett de statisztikailag megtalálható vadérték becslő adatai a 2022-23-as vadászati évre vonatkozóan |                                                                      |                                 |                              |                                                                                |                               |                                          |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------|---------------------------------|------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|------------------------------------------|
| Vadfaj                                                                                                      | Nem keresett de statisztikailag megtalálható sebzett vadlétszám (db) | Elmaradt trófea érték ezer (Ft) | Elmaradt húsvérték ezer (Ft) | Nem keresett de statisztikailag megtalálható becslő bérvadászati sebzetek (db) | Elmaradt eljéti díj ezer (Ft) | Elmaradt ASP kártalanítási díj ezer (Ft) |
| Gím bika                                                                                                    | 272                                                                  | 114240                          | 16022                        | 130                                                                            | 0                             | 0                                        |
| Gím tehén                                                                                                   | 784                                                                  | 0                               | 27489                        | 280                                                                            | 14000                         | 0                                        |
| Gím üő                                                                                                      | 523                                                                  | 0                               | 13692                        | 129                                                                            | 6450                          | 0                                        |
| Gím borjú                                                                                                   | 1321                                                                 | 0                               | 25938                        | 396                                                                            | 11880                         | 0                                        |
| <b>Σ</b>                                                                                                    | <b>2900</b>                                                          | <b>114240</b>                   | <b>83141</b>                 | <b>1763</b>                                                                    | <b>32330</b>                  | <b>0</b>                                 |
| Dám bika                                                                                                    | 63                                                                   | 19530                           | 1239                         | 33                                                                             | 0                             | 0                                        |
| Dám tehén, üő                                                                                               | 277                                                                  | 0                               | 3268                         | 107                                                                            | 3745                          | 0                                        |
| Dám borjú                                                                                                   | 341                                                                  | 0                               | 2438                         | 118                                                                            | 2950                          | 0                                        |
| <b>Σ</b>                                                                                                    | <b>681</b>                                                           | <b>19530</b>                    | <b>6945</b>                  | <b>258</b>                                                                     | <b>6695</b>                   | <b>0</b>                                 |
| Őzbak                                                                                                       | 886                                                                  | 97460                           | 11598                        | 558                                                                            | 0                             | 0                                        |
| Őz suta                                                                                                     | 2192                                                                 | 0                               | 25318                        | 594                                                                            | 8316                          | 0                                        |
| Őz gida                                                                                                     | 1962                                                                 | 0                               | 15107                        | 438                                                                            | 6132                          | 0                                        |
| <b>Σ</b>                                                                                                    | <b>5040</b>                                                          | <b>97460</b>                    | <b>52023</b>                 | <b>1590</b>                                                                    | <b>14448</b>                  | <b>0</b>                                 |
| Muflon kos                                                                                                  | 15                                                                   | 4950                            | 62                           | 10                                                                             | 0                             | 0                                        |
| Muflon juh, jerke                                                                                           | 78                                                                   | 0                               | 219                          | 34                                                                             | 1088                          | 0                                        |
| Muflon bárány                                                                                               | 61                                                                   | 0                               | 101                          | 24                                                                             | 768                           | 0                                        |
| <b>Σ</b>                                                                                                    | <b>154</b>                                                           | <b>4950</b>                     | <b>382</b>                   | <b>68</b>                                                                      | <b>1856</b>                   | <b>0</b>                                 |
| Vaddisznó kan                                                                                               | 562                                                                  | 106780                          | 4407                         | 118                                                                            | 0                             | 6280                                     |
| Vaddisznó koca                                                                                              | 1076                                                                 | 0                               | 8832                         | 312                                                                            | 29640                         | 8160                                     |
| Vaddisznó sülő                                                                                              | 2661                                                                 | 0                               | 11833                        | 718                                                                            | 32310                         | 6390                                     |
| Vaddisznó malac                                                                                             | 1149                                                                 | 0                               | 1943                         | 241                                                                            | 7230                          | 2415                                     |
| <b>Σ</b>                                                                                                    | <b>5448</b>                                                          | <b>106780</b>                   | <b>27015</b>                 | <b>1389</b>                                                                    | <b>69180</b>                  | <b>23245</b>                             |
| <b>Σ</b>                                                                                                    | <b>14423</b>                                                         | <b>342960</b>                   | <b>169506</b>                | <b>5068</b>                                                                    | <b>124509</b>                 | <b>23245</b>                             |

**4. táblázat:** Nem keresett, de statisztikailag megtalálható sebzett vadérték 2022-23-as évben

Megállapítható, hogy a 2022-23-as vadászati évben kutyás utánkeresések elmulasztása miatt 14.223 sebzett nagyvad ment veszendőbe a becslések szerint, ami statisztikailag utánkereséssel megtalálható lett volna. Ennek az elveszett vadmennységnek az értéke számításaim szerint, úgy 660.200.000 forintba becsülhető, míg a vadgazdálkodók részéről ez 330.972.000 forint becsült bevételkiesést jelent!

#### 4.5. Az utánkeresők becsült bevételi és kiadási egyenlege

##### Kiadások

Az utánkeresés gazdasági jelentőségéről akkor lehet teljeskörű rálátást kapni, ha ismeretekkel rendelkezünk a kutyás nagyvad keresés költségeiről és bevételeiről. A 4. táblázat adatai az utánkeresők körében végzett interjúim során kapott információkat összesítve tartalmazza. A kapott adatok alapján egy törzskönyvezett, kiváló genetikai felmenőkkel rendelkező, tenyésztési követelményeknek maximálisan megfelelő véreb kölyökkutya átlag beszerzési ára 320-450 ezer forint közé tehető. Egy véreb 2,5 éves koráig „bevezetés” alatt áll, 9 évesen pedig már nem igazán dolgoznak vele, a korával együtt járó növekvő sérülékenysége miatt. Így elmondható, hogy egy véreb 6-7 évig aktív utánkereső kutya, ha maradandóan nem sérül meg. A kapott információk alapján, ezen időszak alatt e kutyák átlagosan 2-3, komolyabb orvosi beavatkozást és hosszabb rehabilitációs időt igénylő sebesülést szenvednek. Hazánkban, kimondott munkakutyákra (utánkeresőkre) kiterjedő biztosítási rendszer nincs. Az utánkeresők körében végzett felmérésem szerint ők **91,9%**-ban kötnének a kutyájukra biztosítást a magasabb kockázati díj ellenére is.

Egy 30 kg-os véreb napi 2100 kalóriát is elhasználhat. Munka során, főleg ha az hajszával párosul, ez elérheti a 3000 kalóriát. Ennek ismeretében a napi száraztáp adag 700 g jó minőségű kutyaeledel, aminek átlagára 1000 Ft/kg körüli. Ebből következően, egy kutya átlagos takarmányköltsége 700 Ft/nap. Ehhez hozzáadódnak a vitaminkészítmények, kullancs és bolha ellenes szerek, szív- és bélféreg elleni tabletták, a kötelező védőoltások, amiknek éves költsége átlagosan 120.000 Ft/kutya is lehet.

Tapasztalt vérebesek elmondása alapján, egy véreb bevezetésére hozzávetőleg 300 munkaórát kell fordítani és közel 100 mesterséges csapát kell fektetni. Ennek a munkaköltsége 1.500 Ft/óradíjban számolva 450.000 Ft-ot tesz ki, mire egy véreb elővizsgázhat. Felmérésem szerint egy utánkeresőre átlagosan 2 munkakutyát lehet számolni, aminek több oka is lehet. Egyrészt, ha az egyik eb elpusztul, akkor az ebből eredő trauma elviselhetőbb a gazdája számára, másrészt, ha bármi okból valamelyik utánkereső kutya időszakosan kiesik a munkából (ellés vagy sérülés miatt), akkor legyen tartalék eb, amely ellátja a feladatát, hogy az utánkeresés lehetősége folyamatosan fenntartható maradjon.

Költségként számítandó az utánkeresést végző személy felszerelésének és technikai eszközének beszerzése és azok amortizációja. Az egyik legfontosabb eszköz egy megbízható GPS nyakörv. A piacon közepes ár kategóriájú és minőségű DOG GPSX20 készülék például 170.000 Ft-ba

kerül. Egy nyakló 8.000 Ft, egy 20 méter hosszúságú vezető szár 25.000 Ft. Kutyaszállító ketrec átlagosan 60.000 forintért szerezhető be, mely eszközök kb. 6 évig maradnak használatban. Fontos és költséges felszerelés az utánkereső személy ruházata. Egy kiváló minőségű GEHETEC gyártmányú kevlár és armotex anyagú nadrág 120.000 Ft, míg egy ilyen kabát 50.000 Ft áron szerezhető be. Az utánkereséshez gyártott kesztyű 10.000 Ft, a sisak rostéllyal 50.000 Ft, a víz- és tüskeálló bakancs 70.000 Ft, és ehhez jön még a speciálisan utánkeresők részére készített fegyverszij 25.000 Ft-ért. A ruházat átlagos kihordási ideje úgy 10 év. Az általam megkérdezettek szerint, egy utánkeresés alkalmával 5.000 Ft körüli üzemanyag felhasználás történik és egy megtalált vadra egy lőszer elhasználásával lehet számolni.

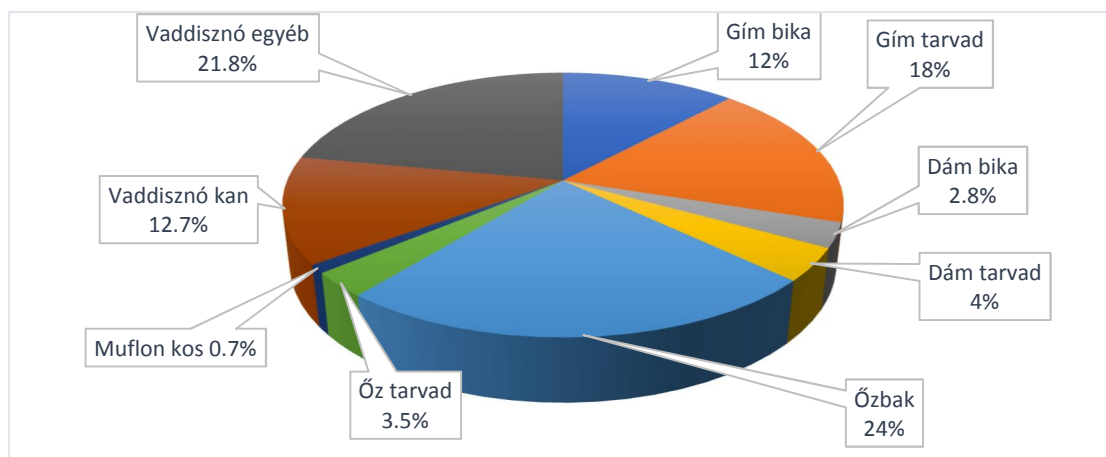
### **Bevételek**

Az utánkeresők bevételi forrását a megtalált nagyvad utáni sikerdíj jelenti, amennyiben a tenyészetből származó értékesítéseket figyelmen kívül hagyom, mert ezzel csak az utánkereső kutyák egy kis hányadánál lehet ténylegesen számolni. A sikertelen utánkeresés, adatgyűjtésem szerint a munkák kb. 47%-át teszi ki, a lövéskontroll pedig, mely a találat tényét segít megállapítani, 21 %-os arányban van az összes munkákhoz képest. Sikertelen keresés esetén van, egy úgynevezett indítási alapidíj, ami a felmérésem szerint a 2022-23-as vadászati idényben általában 15.000 Ft körüli összeg.

Eredményes munkát követően - adatgyűjtéseim alapján - az alábbi birtokbavételi díjakról lehet beszélni: gímszarvas bika, muflonkos, dambika átlagosan 50.000 Ft birtokbavételi díjat eredményez. Őzbak esetében 40.000 Ft sikerdíjjal lehet számolni. Vaddisznó malac, süldő, koca és kisebb kan 20.000 Ft-os áron számolandó, de a 18 cm agyar feletti méretért 40.000 Ft-ot is elkérnek. Gímszarvas tehén 25.000 Ft, míg gímszarvas üdő és borjú, dámszarvas tehén, üdő, borjú 20.000 Ft-os birtokbavételi áron számolható. Őz tarvad, muflon tarvad 17.000 Ft-os átlaggal számolható.

Felmérésem szerint, országos átlagot nézve, a 2022-23-as vadászati évben az utánkeresések aránya az alábbiak szerint oszlik meg nagyvad fajonként, melyet a 11. ábra mutat. Az összes utánkeresés 12%-a sebzett gímbika utánkeresés. A gímszarvas tarvad 18%-ot, a dámszarvas tarvad 4%-ot, míg a dámszarvas bika 2,8 %-os arányt képvisel. Az őzbak esetében 24%-os, míg őz tarvadnál ez az arány csak 3,5%-ot tesz ki. Muflonkos esetében 0,7%-os az arány, muflon tarvad esetében 0,08%, ami szinte nulla. Vaddisznó esetében a legmagasabb, 34,5%-os az ilyen munkák aránya. Az őz és vaddisznó esetében az utánkeresések vonatkozásában a hannoveri és

bajor véredek háttérbe szorulnak, mert teret engednek az alpesi tacsókópóknak, vizsláknak és más utánkereső VAV vizsgát tett kutyafajtáknak.



**11. ábra:** Nagyvad utánkeresés %-os arányai a 2022-23-as vadászati évben

Az imént felsorolt vadfaj arányokat és a megtalálási díjakat számolva 100 csülkös vad megtalálása 3.289.000 Ft bevételt jelent az utánkereső részére, ami 33.000 Ft egy nagyvadra vetítve. A 2022-23-as vadászati évben átlagosan egy utánkereső a kutyájával 26 db nagyvadat talált meg. Az eredménytelen indítások száma utánkeresőkként 23 db-ra tehető évente, mely 15.000 Ft-os keresési alapidíjjal besorozva 345.000 Ft, míg az eredményes indítási munkákból 858.000 Ft bevétel származik. Átlagosan 4 nap hajtásügyeletet is számolhatunk utánkereső személyenként, ami éves szinten 200.000 Ft további bevételt jelent. Összesítve, a 2022-23-as vadászati esztendőre, egy utánkereső átlagos bevételét nettó **1.403.000 Ft** összegre lehetett becsülni, míg ez kiadási oldalon **880.500 Ft**-ot jelent a hozzám beérkezett adatok és információk alapján.

| Költség megnevezése                                   | Költségek éves bontása (Ft) |
|-------------------------------------------------------|-----------------------------|
| Törzskönyvezett eb vásárlása /10 évre kalkulálva/     | 50000 Ft                    |
| Kutya takarmányozása                                  | 255500 Ft                   |
| Oltások, élősködők elleni védekezés                   | 120 000 Ft                  |
| Bevezetési költség alapvizsgáig                       | 75 000 Ft                   |
| GPS nyakörv /6 évre kalkulálva/                       | 30 000 Ft                   |
| Kutya szállító kennel / 6 évre kalkulálva /           | 10 000 Ft                   |
| Nyakló, vezetőszár, stb / 10 évre kalkulálva/         | 4 000 Ft                    |
| Utánkereső ruházat teljes szett / 10 évre kalkulálva/ | 32 500 Ft                   |
| Lőszer                                                | 29 000 Ft                   |
| Üzemanyag                                             | 275 000 Ft                  |
| <b>Σ</b>                                              | <b>880500 Ft</b>            |

**5. táblázat:** Az utánkeresés éves költségvonzatának bemutatása

## 5. Következtetések és javaslatok

Munkám során többoldalú megközelítésből vizsgáltam a kutyás utánkeresés gazdálkodásban betöltött ökonomiai szerepét. A vadászat, mint ősi tevékenység, sajnos néha a vad sebzésével jár. Nem elég, hogy a vad szenved, kínok között pusztul el vagy satnyán tengeti tovább az életét, de hasznosítás hiányában jelentős bevételkiesést okoz az adott terület vadgazdálkodójának. A vadász és vadásztató közös célja, érdeke a sebzések számának minimalizálása, a rosszul eltalált vad minél nagyobb arányú megtalálása. A sebzések számának, arányának csökkentése csak megelőzéssel érhető el hatékonyan, melyhez fel kell tárni, meg kell ismerni annak előidéző tényezőit. Adatgyűjtéseim során 5 sebzési faktort különítettem el, melyek eltérő arányban, de felelősek a nagyvadak sebzéséért.

**A véletlenek** ellene tenni nem igazán lehet, amit a hirtelen bekövetkező, de előre nem várt körülmények okoznak. Adatgyűjtéseim alapján, e tényező a sebzések csak **5%-áért** felelős.

**A rosszul megválasztott kaliberek** - adatgyűjtésem szerint - a sebzések **13%-áért** felelősek. Mások tapasztalataiból okulva-tanulva, ez szinte 0%-ra csökkenthető tényező.

**Nem megfelelő lőszer használata** - adatgyűjtésem szerint - **14%-ban** felelős a sebzésekért. Kis időráfordítással, az interneten számos információt és véleményt lehet olvasni szinte mindegyik lőszerről. Egy sokak által dicsért lőszert vásárolva, ha az pontosan és kis szórással ér célba, akkor jelentősen, akár nullára is csökkenthető ez a sebzési tényező.

**Túlzott izgalmi állapot (vadászláz)** – a kapott adatok feldolgozása szerint, a megkérdezettek **28%-a** véli úgy, hogy ez a tényező felelős nagymértékben a sebzésekért. Érdemben ellene tenni nehezen lehet, de a vadászatok során szerzett sok személyes tapasztalattal és kellő önuralommal csökkenthető.

**A lőkészség hiánya** a legnagyobb mértékben, **40%-ban** felelős a nagyvad sebzésekért. A 2022-23-as vadászati évben – számításom szerint – kb. **16.000 sebzés** ebből adódott. Adatgyűjtésem alapján megállapítottam, hogy a sportvadászok több mint 57%-a nem, vagy csak nagyon ritkán megy lőtérré gyakorolni. Ezért a fegyver esetleges pontatlanságára vagy a céltávcső elállítódottságára a sokadik hibázás vagy sebzés után gondolnak csak.

### Javaslatom - A

Ezen adatok és információk alapján javaslatom, hogy a sportvadászok évenként minimum egy alkalommal golyós és sörétes fegyverükkel lőtéren, tréner segítségével gyakoroljanak, hogy lőkészségük és fegyverkezelésük - a tréner tanácsait követve - javuljon. Ehhez természetesen

megfelelő számú golyós és sörétes lőtér hálózatot kell biztosítani országos lefedettséggel, ami ez esetben azt jelenti, hogy minden vadász lakhelyétől számítva 50 km-es körzeten belül találnia kell erre a célra kialakított löteret, amit anyagi ellenszolgáltatás ellenében vehet igénybe. Jelenleg a kb. 60.000 fős vadásztársadalomra, kevés erre alkalmas lőtér áll rendelkezésre, ezért a gyakorlási szándékot napokkal, hetekkel előtte kell bejelenteni, ami sokaknak (utazással együtt) jó félnapos program. A legkézenfekvőbb, viszonylag olcsóbb és a vadászok számára jól járható megoldás az lenne, ha azokon a vadászterületeken, ahol természetes vagy ilyen célra kialakított mesterséges golyófogó található biztonságos távolságra a lakott területtől, ott golyós fegyverrel céltáblára próbálövéseket lehetne leadni. Ugyanez érvényes a sörétes fegyverrel való gyakorlásra is. Ez persze szigorú szabályok szerint történne, előre meghatározott időszakban, a gyakorlás tényét az adott helynek megfelelő beírókönyvbe feltüntetve, és csak az adott területen vadászati joggal rendelkező vadász számára lenne lehetséges, aki a gyakorlása során leadott lövéseiért teljeskörű felelősséget vállal. **A jogszabály 2023-ban ezt a tevékenységet jelenleg tiltja!** Megítélésem szerint kellő mennyiségű gyakorlással nem csak a sebzési arányt lehetne 10% alatti szintre csökkenteni, hanem a fegyver biztonságos kezelésében is jelentős előrelépés történne.

A szakdolgozatomban elemeztem a már sajnálatosan bekövetkezett nagyvad sebzések által becsülhető értékvesztést. Felméréseim alapján megállapítható, hogy hazánkban a nagyvadat ért találatokból **12,5%** kutyás utánkeresést igénylő sebzéssel végződik. A 2022-23-as vadászati idényben **40.990-re** becsülhető a szabadtéri nagyvad sebzések száma. Dolgozatomban csak szabadtéri sebzési és utánkeresési adatokkal számolok, mert a többféle forrásból és módon általam begyűjtött adatok eredményeként, a vadaskerti utánkeresések az összes véreb indítás mindössze **2,1%-át** teszik ki. A feldolgozott információk szerint, a sebzett nagyvad fajonkénti és korcsoportonkénti kutyás utánkeresésének tekintetében, mint szolgáltatás igénybevétele, szembeötlő különbségeket lehet tapasztalni.

#### Sebzett utánkeresés arányai a felmérésem szerint:

- gímbika 77 %, dámbika 77 %, muflonkos 77 %
- őzbak 67 %
- vaddisznó kan 63 %
- gím és dám tehén, ünő 43 %
- vaddisznó koca 36 %
- vaddisznó süldő 23 %

- gím és dám borjú 22 %
- őz tarvad 6 %
- muflon tarvad 4 %

Ezekből az adatokból jól látszik, hogy minél nagyobb a trófea és húserték, annál nagyobb az utánkeresési hajlandóság a vadgazdálkodó részéről. A kis testtömegű vagy gyakori, ezáltal minden vadász számára könnyen hozzáférhető csülkös tarvad esetében, a kutyás utánkeresés szinte elenyésző. Elmondható, hogy az etikai és jogkövető magatartás, sebzett nagyvad utánkeresését illetően, messze alulmarad a rekreációs és gazdasági értékrendtől.

Vizsgálataim további része Magyarország kutyás utánkereső ellátottságáról ad információt. Becslésem szerint **287 fő** képzett utánkereső nyújt segítséget hazánk sebzett csülkös vadjainak megtalálásában. Ez statisztikailag azt jelenti, hogy a 2022-23-as vadászati idényben egy utánkeresőre **143 db** sebzésből adódó munka jutna, ha minden sebzést képzett kutyával kerestetnének. Ez a szám meglehetősen magas, így kijelenthető, hogy a **40.990** nagyvad sebzést nézve, a 287 utánkereső közel sem elegendő. A felmérésem szerint csak kb. **14.148** nagyvad sebzési eseménynél kértek utánkereső segítséget a vadászatra jogosultak, ami azt jelenti, hogy egy utánkereső párosra éves szinten **49 munka** jutott. Ezt az indítási számot nézve már elmondható lenne, hogy elegendő képzett utánkereső áll rendelkezésre a sebzett nagyvad mielőbbi megtalálásához, ahol az indítások kb. fele zárul eredményesen. Azonban két jelentősebb probléma áll fenn az utánkeresések kapcsán. Az egyik, hogy az utánkeresők nagy többségében csak hobbi szinten, illetve másodállásként tud részt venni a sebzett vadak felkutatásában, ami korlátozza a készenlétben álló utánkeresők számát. A másik probléma, hogy a kutatásom szerint az igénybevett utánkeresések **79%-a** télre és ősze koncentrálódik, ezen belül is az éves munkák **26%-a** a szeptemberi hónapban van, ami, mind fizikálisan, mind időbeosztásban hirtelen fellépő, nagy leterheltséget jelent a vezető és kutyája számára. Összegezvén, az ország képzett utánkereső ellátottsága kielégítőnek tekinthető, ellenben az utánkeresések koordinálása és szervezése országos és vármegyei hálózattal fejlesztésre szorul.

A szakdolgozatom negyedik része a kutyás utánkeresés ökonómiai hozadékát mutatja be. A 2022-23-as vadászati évben a sebzetten elveszettnek hitt, de később kutyás utánkeresés által megtalált, kb. **7.498** nagyvad mennyiség 4 közvetett gazdasági értéket képviselhet a vadászatra jogosultnak. A számításaim során figyelembe vettem adatgyűjtésem eredményeit, ami alapján a véreb indításokhoz viszonyított **53%-os** eredményes birtokbavételi arányt határozhattam

meg, ahol a megtalált nagyvadak **55%-os** humán célra felhasználható húсарányát állapíthattam meg. Ezek alapján:

- trófeák becsült értéke **844 020.000 forint**
- hasznosítható, illetve értékesíthető becsült hús érték **142.834.000 forint**
- bérvadászból származó becsült elejtési lődíj **51.525.000 forint**
- a vaddisznó esetében az ASP becsült kártalanítási díjösszege **16.570.000 forint**.

Átfogó képet szolgáltatók az utánkeresés által végzett értékmentés arányáról és nagyságáról, ahol bemutatom a területen sebzetten, kutyás utánkeresés hiányában veszendőbe ment, de statisztikai szempontból nagy eséllyel megtalálható **14.423** nagyvad becsült gazdasági, illetve vadhoz köthető értékét. Megsebzett, de keresés hiányában meg nem talált, viszont kutyás utánkereséssel statisztikailag megtalálhatónak számító vadak értéke:

- trófea becsült értéke **342.960.000 forint**
- hasznosítható, illetve értékesíthető becsült hús érték **169.506.000 forint**
- bérvadászból származó becsült elejtési díj **124.509.000 forint**
- ASP becsült kártalanítás díj összege **23.245.000 forint**

Megállapítottam, hogy a 2022-23-as vadászati idényben, a sebzett nagyvad sikeres kutyás utánkeresése jóvoltából **1.054.949.000** forintra becsült vad érték került megmentésre. Ebből a véreb besorolású ebek kb. **880.250.000** forintnyi vad értéket mentettek meg. Ugyanakkor elmondható, hogy kutyás utánkeresés hiányában **660.200.000** forint becsült vad érték ment veszendőbe, ami megtalálható, ill. megmenthető lett volna. A számokat nézve kitűnik, hogy sok vadász, illetve vadgazdálkodó a rábízott vadállománnyal szemben nem tanúsít megfelelő alázatot és kellő tiszteletet, ami egy világhírnévnek örvendő vadállomány kezelésénél jogosan elvárható lenne. Ám itt van még a gazdasági szemlélet: megéri vagy sem? Ez sok esetben a sebzett vad elvesztését okozza, mert többbe kerül az ilyen vad megkeresésének összes költsége, mint amennyit az így megtalált vad értéke (elsősorban hús érték) képvisel.

### **Javaslatom - B**

Minden lövést leadó vadász felel annak következményeiért és ez alól nem lehet kivétel a sebzés sem. A szakdolgozatomban már leírt eredmények tükrében javaslatom, hogy a lövést leadó vadász a sebzés legkisebb gyanúja esetén is kérjen képzett kutyás utánkereső segítséget, ha saját maga a vad megtalálásában nem jár sikerrel. Amennyiben az utánkereső szolgáltatásaival nem él az adott vadásztársaság vadásza, de a későbbiek során bizonyítottan vagy vélhetően a sebzés

következtében elhullott vad teteme előkerül, akkor a felelőtlen sebzést elkövető, a vad hús értékének 100%-át, illetve trófeás vad esetén a trófea értékének 50 %-át befizetni lenne köteles a gazdálkodónak. Abban az esetben, ha a sebző egy vadászati évben 2 vagy annál több alkalommal sebez és nem kerestet és a vad későbbiekben megtalálásra kerül, úgy a pénzbüntetés 4 hónapos vadászjegy bevonással egészülne ki sebzési eseményenként. A bérvadászokra az imént említett szankció nem vonatkozna, mert ők a sebzés esetén, a vad becsült értékének közel 50%-át be kell hogy fizessék az esetek túlnyomó részében. Amennyiben a lövést követően igazoltan kutyás utánkeresés történt és ennek ellenére később kerül elő a vad teteme, úgy a sebzést elkövető vadász mentesülhet a felelősség alól.

Az imént említettek teljesítésének előfeltétele lenne egy országos utánkereső hálózat kialakítása. Javaslom, hogy vadászati idényenként **3.000 darab** terítékre hozott nagyvadanként egy főállású utánkereső alkalmazása legyen kötelező, akinek bérét az adott működési területén található vadgazdálkodási egységek éves terítékével arányos havi általánydíjban határozzák meg, mely kiegészülne a sebzést elkövető vadász üzemanyag és jelképes indítási alapidíj befizetésével.

Vizsgálataim utolsó része az utánkeresést végző személy költségeinek és árbevételeinek oldaláról mutatja be az utánkeresés gazdasági vonzatát. Egy utánkereső költségeinek tételeit a felszereléseinek és technikai eszközeinek éves szintre lebontott amortizációs összegén felül a felhasznált lőszer és üzemanyag költsége is terheli. Ehhez hozzáadódik a kereső eb beszerzési ára, valamint éves fenntartási összege, ami kiegészül a fővizsgáig vagy utánkeresési VAV vizsgáig történő bevezetés költségeivel. Ez az összeg éves szintre lebontva **880.500** forintot tesz ki számításaim szerint. Egy közepes adottságokkal rendelkező utánkereső páros átlagos vadászterületen és megbízói körrel vadászévente úgy **49 indítást** hajt végre, melyből **26** esetben a sebzett nagyvad is birtokba vehető. Ehhez jön még az általam begyűjtött információk szerint éves szinten átlagosan 4 db hajtásügylet napi árbevétele is. Egy utánkereső személy általam kiszámított átlagos árbevétele a fenti adatok alapján éves szinten **1.403.000** forintra tehető. A fenti eredményeket tekintve elmondható, hogy az utánkeresésből származó bevétel biztosítja az utánkeresés és ebtartás éves szintű költségeit. A jövedelmezőséget nézve, bizonyos mértékű fejlesztésekre és tartalékolásokra is lehetőséget ad, de életvitelszerű megélhetésre, illetve családfenntartásra ez a bevételi forrás nem elegendő. Az általam összegyűjtött, sok forrásból származó és nagyszámú adat, ill. információ alapján kijelenthetem, hogy a nagyvad utánkeresést nem a profitorientáció, hanem a keresés közben fellépő izgalmi és adrenalin hatás átélésének érzése, valamint a kutyázás élménye motiválja az utánkereső oldaláról.

## Javaslatom - C

A 2023-ban kialakuló irányvonal azt mutatja, hogy egyre több az utánkereső, közülük is a vérebet kedvelők és tartók száma rohamosan gyarapszik hazánkban. Ezt a növekedést kedvezőnek lehetne tekinteni, ha ugyanakkor egyfajta genetikai hanyatlást nem lehetne észlelni az ilyen ebek vonatkozásában, illetve hanyatlást az utánkeresési munkák színvonalában. Javaslatom ezért, hogy utánkeresést csak elő- vagy fővizsgás véreb, illetve utánkeresési VAV vizsgával rendelkező eb végezhesen. A kereső személy vonatkozásában pedig, az utánkeresés elméleti és gyakorlati tudásanyagát magában foglaló kiegészítő vizsga letétele után folytathatna csak hivatalosan nagyvad utánkeresést. A tapasztalatok azt mutatják, hogy utánkeresés terén rutintalan kutya gyakorta kudarcot vall, s a sebzett vad által hátrahagyott sebjelek követését, a szagnyomok keveredése miatt egy később indított rutinos véreb számára is megnehezíti.

A legnagyobb érték, ami értéket teremt vagy tart fenn, és ez kimondottan igaz a vérebes utánkeresésre, hisz a gazdasági értékmentésen túl, egyfajta kulturális értéket is fenntart. Ennek ellenére még sincs kidolgozva hazánkban egy kimondottan munkakutyákra vonatkozó biztosítási rendszer, ami az ilyen feladatra kiképzett vérebbel történő baj esetén gyors és hathatós anyagi segítséget nyújtana gazdájának. Ez nem csak a vadászkutyákra, hanem hazánkban az összes munkakutyára is igaz. Javaslatom, hogy az Országos Magyar Vadászkamara dolgozzon ki egy nagy múltú biztosító társasággal együtt, egy kifejezetten vadászkutyákra vonatkozó biztosítási rendszert, amit a felmérések alapján az utánkeresők **91,9%-a** támogatna. A biztosítási díjszabás valószínűleg elég magas lenne a kutyákat ért nagyfokú veszélyeztetettségi faktorok miatt, de legyen lehetősége eldönteni az utánkereső személynek, hogy akar-e élni ezzel a biztosítási lehetőséggel vagy sem.



**12. ábra:** Fiatal hannoveri véreb izgalommal teli eredményes munkája / szerző felvétele /

## 6. Összefoglalás

Szakedolgozatom témájának megválasztásában, egyrészt egy köszönetnyilvánítás motivált az utánkeresők irányába, akik fáradtságot nem kímélve próbálják a sebzett vadat megtalálni, ezzel a vadász csorbult önbecsülését visszaadni. Másrészt részese akartam lenni az utánkeresők csodálatos, izgalommal teli, de meglehetősen zárt világának. Szakedolgozatom adatgyűjtési és feldolgozási részében a kérdéseket és hipotéziseket úgy állítottam össze, hogy azok megválaszolása széleskörű betekintést engedjen a kutyás nagyvad utánkeresés értékmentő munkájába. Szakedolgozatomat 4 fő tartalmi elemre tagoltam.

- ❖ Szakirodalmi áttekintés, amely a kutyák, és köztük a vérebajták kialakulását és a hazai vérebezés történetét vázolja fel röviden. Betekintést enged az utánkeresői Vadászati Alkalmassági Vizsgába, az elő- és fővizsga rendszerébe és követelményeibe. Röviden ismerteti a tenyésztési szabályzat vérebrekre vonatkozó fontosabb elemeit és részletesen taglalja az utánkeresés közvetett és közvetlen gazdasági jelentőségét.
- ❖ A csülkös vad sebzését előidéző tényezők feltárása és ismertetése kvalitatív kutatásaim eredményeként. Az a feltételezés, mely szerint a rosszul megválasztott kaliber, illetve lőszer sebzési tényezőként áll fenn, igaznak bizonyul. Adatfeldolgozásaim és vizsgálataim során, a lökészség hiánya és a túlzott izgalmi állapot (vadászláz) is jelentős sebzési faktorként kezelendő megállapítást nyer.
- ❖ A sebzést követő utánkeresések alapos kielemezése és bemutatása, mint értékmentő tevékenység. Ennél a tartalmi elemnél a kvalitatív és kvantitatív kutatásaim alapján megállapítást nyer, hogy a hazai csülkös vad terítékhez képest nincs megfelelő létszámú utánkereső páros, viszont a sebzett nagyvadnak a vadgazdálkodók és vadászok részéről történő utánkeresési igényének mértékéhez képest van.
- ❖ Az utánkeresés ökonómiai hozadékának bemutatása, mint a dolgozatom legfőbb eleme. Ennél a résznél ismertetem, hogy 2022-23-as vadászati évben mennyi elveszettnek hitt vad értéket mentettek meg a kutyás utánkeresők, és mekkora vad érték maradt hasznosítatlanul az utánkeresés elmulasztása miatt. Ismertetem az utánkeresés gazdasági költségeit és árbevételeit az utánkeresőre vonatkozóan. A szakedolgozathoz gyűjtött adatok feldolgozását követően javaslatokat teszek a nagyvad utánkeresés elősegítése érdekében, és ezen munkát végző kutyák minél jobb megóvására.

## 7. Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondok elsősorban konzulensemnek, **Dr. Jilly Bertalan** Tanár Úrnak, aki elvállalta és értékes szakmai útmutatásaival segítette a szakdolgozatom elkészítését.

Köszönetet mondok a szakdolgozat elkészítéséhez biztosított adatok szolgáltatásaiért:

**Pukánszki Zoltánnak**, a MVE tenyésztési vezetőjének

**Dr. Buzgó Józsefnek**, a MVE elnökének

**Baráth Zoltán** vérebvezetőnek

**Szloboda Istvánnak**, a Magyar Tacsókópó Klub elnökének

**Kovács Gábor** vérebvezetőnek

Külön köszönöm interjúalanyaimnak a szakmai beszélgetéseket, melyek széleskörű ismeretekkel láttak el a dolgozatom elkészítéséhez:

**Gáspár Tibor** utánkereső / szálkásszőrű tacsó / 2022 VIII. mindenés Európa kupagyőztes

**Zentai Béla** fegyver és lőszér szakíró

**Magyar László** utánkereső / vérebvezető

**Kovács Gábor** utánkereső / vérebvezető, az OMVK Kinológiai Szakbizottság elnöke

**Agyaki Gábor** utánkereső / vérebvezető, az OMVK hivatásos vadászok alelnöke

Köszönettel tartozom az alábbi állami erdő- és vadgazdaság vezetőinek, akik a kérdőívek visszaküldésével segítették a szakdolgozatom statisztikai adatbázisát bővíteni.

Mecsekerdő Zrt. **Matyók Dávid**, NEFAG Nagykunsági Erdészeti és Faipari Zrt. **Fehér Sándor**, Északerdő Zrt. **Mihók István** Gyulaj Erdészeti és Vadászati Zrt. **Kovács Tamás**, VERGA Veszprémi Erdőgazdaság Zrt. **Dr. Szekrényes Tamás** Zalaerdő Zrt. **Gróf András**, SEFAG Erdészeti és Faipari Zrt. Szántódi Erdészete **Jakus László** Zselici Erdészete **Halász Tibor**, DALERD Délalföldi Erdészeti Zrt. **Fazekas József** NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt. **Milota Gréta**, Gemenci Erdő- és Vadgazdaság Zrt. Szekszárdi Erdészete **Szalai Csaba**, Egererdő Zrt. **Nagy Károly** Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt. **Nagy Balázs**, VADEX Mezőföldi Erdő- és Vadgazdálkodási Zrt. **Hass Béla** Pilisi Parkerdő Zrt. Valkói Erdészete **Magyar Ferenc**, Visegrádi Erdészete **Csontos Dömötör**

Továbbá köszönöm az interneten megosztott online kérdőívek kitöltését és visszajuttatását annak a 223 sportvadásznak és 63 utánkeresőnek, akik ezzel értékes adatokat szolgáltatottak a vérebezéről szóló szakdolgozatom elkészítéséhez.

## 8. Irodalomjegyzék

### Könyv formátumú:

1. Berner, K. (1996): A csülkös vad utánkeresése. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 74 p.
2. Böhm I. (1999): A hannoveri véreb. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 163 p.
3. Böhm I. (2002): Véreb Krónika 1901-2001. Magyar Véreb Egylet, Kaposvár, 347 p.
4. Dizel & Mika (1993): Vadászebek. Szukits Könyvkiadó, Szeged, 146 p.
5. Faragó S. & Náhlik A. (1999): A vadállomány szabályozása. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 315 p.
6. Frevert W. & Bergien K. (1993): Die gerechte Führung des Schweißhundes. Paul Parey, Hamburg, 143 p.
7. Fusch A. (1994): Dicsértessék a Bakony. T. Press Kiadó, Budapest, 199 p.
8. Geller, T. (2007): The Loved Dog Simon Spotlight Entertainment, New York, 189 p.
9. Id. és ifj Jilly B. (1957): A vadászkutyák idomítása. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 209 p.
10. Miklósi Á. (szerk) (2018): A kutya. Az ember legjobb barátjának története. Libri Kiadó, Budapest, 228 p.
11. Monostori K. (2011): Ebtenyésztés. Lapu Lap-és Könyvkiadó Bt., Székesfehérvár, 196 p.
12. Náhlik A. (szerk) (2011): Vadászati ismeretek. Dénes Natur Műhely Kiadó, Pusztazámor, 571 p.
13. Rudolf W. (2002): Vadhúsvizsgálat és minősítés. Dénes Natur Műhely Kiadó, az OMV megbízásából, 63 p.
14. Sárkány P. (1975): A kutya tenyésztése, tartása, kiképzése. Mezőgazdasági Kiadó, Budapest, 586 p.
15. Storcz M. (1929): A véreb munkában. Kiadó nélkül, Gödöllő, 35 p.
16. Szinák J. & Veress I. & Sárkány P. (2000): Nagy kutya lexikon. Dunakanyar Kiadó, Budapest, 418 p.
17. Tabel, U. (2012): Auf der Schweißfährte Franckh-Kosmos Verlags-GmbH & Co. KG, Stuttgart, 135 p.
18. Zilai J. (2016): Az én Gemencem. Vadászati Kulturális Egyesület, Budapest, 76-85 pp.

### Folyóirat:

19. Agyagi G. (2015) Alázat és vezeték munka. Magyar Vadászlap IIIIV. évfolyam 12. szám 36-37 pp.
20. Kammerman P. (2005) Jó nyomon voltak. Magasles III. évfolyam 4. szám 16-17 pp.
21. Kolonics G. (2009) Zaj okozta halláskárosodás kérdései a honvédségben. Hadmérnök IV. évf 3. szám 105p.
22. Kovács M. (2022) A vadász legnehezebb órái. Nimród CX. évfolyam 6. szám 45-47 pp.

### Egyetemi jegyzet:

23. Beregi A. (2011) Vadegészségtan. Szent István Egyetem, Gödöllő. 119 p.
24. Jilly B. (2020) Vadászatszervezés és vadászati turizmus. Szent István Egyetem, Gödöllő. 207 p.

### Internetes forrás:

25. http 1: <http://mythos-wolf.de> Wolf Abstammug-Mythos-Wolf Letöltés dátuma: 2022.04.21.
26. http 2: <https://magazin.petissimo.hu/media/optimized/uploads/tacskokopo> Letöltés dátuma:2022.05.01.
27. http 3: <http://www.kutyakozpont.hu/hannoveri-vereb> hannoveri véreb. Letöltés dátuma: 2022.05.01.
28. http 4: <http://www..tutkrabov.hu/> bajor hegyi véreb fajta leírás. Letöltés dátuma: 2022.05.01.
29. http 5: <https://www.omvk.hu/jogszabalyok>. Letöltés dátuma: 2023.04.02.
30. http 6: <http://www.magyarverebegylet.hu> Véreb tenyésztési szabályzat. Letöltés: 2023.03.30.
31. http 8: <http://www.ova.info.hu> Vadgazdálkodási adatok. Letöltés: 2023.10.02
32. http 9: <http://www.omvk.hu> A Magyar Véreb Egylet vizsga és verseny szabályzata. Letöltés: 2023.02.09

## 9. melléklet

### 1. melléklet: Zentai Béla hozzájáruló nyilatkozata

#### HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

képmás és hangfelvétel készítéséhez és felhasználásához

a 2013. évi V. törvény („Új Ptk – Polgári Törvénykönyv”)

2:48. §. alapján

Alulírott

Név:

Született:

Anyja neve:

Lakcím:

ZENAI BÉLA FEGYVER ÉS LŐSZER SZAVIRO  
DUNAPATA 1953.06.16  
DUNAPATA RÓZSÁR  
2037 DUNAPATA ÚT 13.

a fenti jogszabályi megjelölés alapján önkéntesen, befolyásmentesen és határozottan hozzájárulok ahhoz, hogy  
rólam képmás (foto vagy video) és/vagy hangfelvétel készüljön az alábbiak szerint:

Felvétel készítésének helye: SZIGETVÁR

Felvétel készítésének ideje: 2023.08.19.

Hozzájárulásom alapján felhatalmazom:

Név/cégnév: GASPARI ENORÉ

Lakcím/székhely: DUNAPATA 1953.06.16 ÚT 9.

jogosultat arra, hogy a felvételt az alábbi okból, célból és helyen felhasználja és nyilvánosságra hozza:

SZAVIRO SZAVIRO KÉPZÉSI CÉLBÓL

Tudomásom van arról és elfogadom, hogy a hozzájárulásom az esetleges nyilvánosságra hozatal és az  
internetes technológia miatt természetéből fakadóan vissza nem vonható, a korlátozás csak a tiltó  
nyilatkozatom megtételét követő időszakra köti a jogosultat.

Dátum: 2023.08.19.

nyilatkoztató

## 2. melléklet: Magyar László hozzájáruló nyilatkozata

### HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

képmás és hangfelvétel készítéséhez és felhasználásához

a 2013. évi V. törvény („A Ptk – Polgári Törvénykönyv”)

2:48. §-a alapján

Alulírott

Név:

MAGYAR LÁSZLÓ VÉREBVEZETŐ

Született:

TOROS ÉRENYHÍD 1897. 10. 11.

Anyja neve:

TIMAR ILDIKÓ

Lakcím:

3635 BODOLY VÁROSA 4. 25.

a fenti jogszabályi megjelölés alapján önkéntesen, befolyásmentesen és határozottan hozzájárulok ahhoz, hogy rólam képmás (foto vagy video) és/vagy hangfelvétel készüljön az alábbiak szerint:

Felvétel készítésének helye:

PÁSZTÓ

Felvétel készítésének ideje:

2023. 07. 20.

Hozzájárulásom alapján felhatalmazom:

Név/cégnév:

GAUPALY ENDRE

Lakcím/székhely:

BUDAPEST 1155 CSAJÁG UJCA 9.

jogosultat arra, hogy a felvételt az alábbi okból, célból és helyen felhasználja és nyilvánosságra hozza:

GYANÚDOLGÓZAT VÉGBÍTÉS CÉLJÁBÓL

Tudomásom van arról és elfogadom, hogy a hozzájárulásom az esetleges nyilvánosságra hozatal és az internetes technológia miatt természetéből fakadóan vissza nem vonható, a korlátozás csak a tiltó nyilatkozatom megtételét követő időszakra köti a jogosultat.

Dátum:

2023. 07. 21.

nyilatkozattevő

### 3. melléklet: Agyaki Gábor hozzájáruló nyilatkozata

ORSZÁGOS MAGYAR VADÁSZATI SZÖVETSÉG  
HIVATÁSOS VADÁSZOK ALIZSÓKÉ

#### HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

képmás és hangfelvétel készítéséhez és felhasználásához

a 2013. évi V. törvény („új Ptk – Polgári Törvénykönyv”)

2:48. §. alapján

Alulírott

Név: AGYAKI GÁBOR VÉREDFERZETŐ  
Született: 1961. 10. 23. PÉCS  
Anyja neve: JANDÓ IENKE  
Lakcím: 8624 PÉCS SZICSEI UT. 7

a fenti jogszabályi megjelölés alapján önkéntesen, befolyásmentesen és határozottan hozzájárulok ahhoz, hogy  
rólam képmás (foto vagy video) és/vagy hangfelvétel készüljön az alábbiak szerint:

Felvétel készítésének helye: MARIONFA  
Felvétel készítésének ideje: 2023. 08. 19

Hozzájárulásom alapján felhatalmazom:

Név/cégnév: GASPARLY ENDRE  
Lakcím/székhely: BUDAPEST 1155 CSASZAG UTE 9

jogosultat arra, hogy a felvételt az alábbi okból, célból és helyen felhasználja és nyilvánosságra hozza:

STANDOGIZAT KÉSZÍTÉS CÉLJÁBÓL

Tudomásom van arról és elfogadom, hogy a hozzájárulásom az esetleges nyilvánosságra hozatal és az  
internetes technológia miatt természetéből fakadóan vissza nem vonható, a korlátozás csak a tiltó  
nyilatkozatom megtételét követő időszakra köti a jogosultat.

Dátum: 2023. 08. 19

[Signature]  
nyilatkozattevő

#### 4. melléklet: Kovács Gábor hozzájáruló nyilatkozata

MAGYAR VADÁSZATI KAMARA  
ORSZÁGOS KINÖLÖGIAI  
SZAKBIZOTTSÁG ELNÖKE

#### HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

képmás és hangfelvétel készítéséhez és felhasználásához

a 2013. évi V. törvény („Új Ptk – Polgári Törvénykönyv”)

2:48. §. alapján

Alulírott

Név:

KOVÁCS GÁBOR VÉREDEVEZETŐ

Született:

1973. 07. 15.

Anyja neve:

HACHÓVICS ÉVA

Lakcím:

2145 KISKUTAS, BARTÓK U. 4. 4.

a fenti jogszabályi megjelölés alapján önkéntesen, befolyásmentesen és határozottan hozzájárulok ahhoz, hogy rólam képmás (foto vagy video) és/vagy hangfelvétel készüljön az alábbiak szerint:

Felvétel készítésének helye:

VADÁSZKAMARA KÖZPONT

Felvétel készítésének ideje:

2023. 08. 07.

Hozzájárulásom alapján felhatalmazom:

Név/cégnév:

GASPARIN ENDRE

Lakcím/székhely:

BUDAPEST 1155 CSALÁD UTCA 9

jogosultat arra, hogy a felvételeit az alábbi okból, célból és helyen felhasználja és nyilvánosságra hozza:

ORVOSI DOKUMENTÁCIÓ KÉSZÍTÉS CÉLJÁBÓL

Tudomásom van arról és elfogadom, hogy a hozzájárulásom az esetleges nyilvánosságra hozatal és az internetes technológia miatt természetéből fakadóan vissza nem vonható, a korlátozás csak a tiltó nyilatkozatom megtételét követő időszakra köti a jogosultat.

Dátum:

2023. 08. 07.

  
nyilatkoztató

## 5. melléklet: Gáspár Tibor hozzájáruló nyilatkozata

### HOZZÁJÁRULÓ NYILATKOZAT

képmás és hangfelvétel készítéséhez és felhasználásához

a 2013. évi V. törvény („a Ptk – Polgári Törvénykönyv”)

2:48. §. alapján

Alulírott

Név:

Gáspár Tibor UTÓNYKÉPZŐ/SZÁLVÁNSZÖRŐ TÁRSASÁG

Született:

Sábol 1973.05.21

Anyja neve:

Kovács Erzsébet

Lakcím:

8654. SÁRVÁR Adóndi u.12

a fenti jogszabályi megjelölés alapján önkéntesen, befolyásmentesen és határozottan hozzájárulok ahhoz, hogy rólam képmás (foto vagy video) és/vagy hangfelvétel készüljön az alábbiak szerint:

Felvétel készítésének helye:

Zamárdi

Felvétel készítésének ideje:

2023.08.25

Hozzájárulásom alapján felhatalmazom:

Név/cégnév:

GÁSPÁR TIBOR

Lakcím/székhely:

BUDAPEST 1155 CSAJÁG UTA 9.

jogosultat arra, hogy a felvételt az alábbi okból, célból és helyen felhasználja és nyilvánosságra hozza:

ORVOSI DOKUMENTÁCIÓ KÉSZÍTÉS CÉLJÁBÓL

Tudomásom van arról és elfogadom, hogy a hozzájárulásom az esetleges nyilvánosságra hozatal és az internetes technológia miatt természetéből fakadóan vissza nem vonható, a korlátozás csak a tiltó nyilatkozatom megtételét követő időszakra köti a jogosultat.

Dátum:

2023.08.25

Gáspár Tibor  
nyilatkozattevő

## **6. melléklet: Állami Erdő és Vadgazdaságok vezetőihez intézett kérdések**

### **Tisztelt Vezető!**

Gasparik Endre Nándor, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Gödöllői Campus Vadgazda mérnök szak levelező tagozatos hallgatója vagyok. Szakdolgozatom témája, a Nagyvad utánkeresés gazdasági jelentősége. A téma kidolgozásához, a szakdolgozat sikeres elkészítéséhez az alábbi kérdések kitöltésével, illetve megválaszolásával legyenek segítségemre. Válaszukat előre is köszönöm!

-----

- 1. A vállalat összes bevételeiből hány %-ot tesz ki a vadgazdálkodási ágazat bevétele?**  
..... %
- 2. Önök tapasztalata vagy kimutatása szerint a nagyvadakat ért lövés hány %-a végződik sebzéssel, beleértve hajtást, terelést, cserkelést, les és barkácsoló vadászati módokat?**  
..... %
- 3. Önök milyen esetben hívnak kutyás nagyvad utánkeresőt? /kérem, húzza alá a megfelelő választ/**
  - Csak trófeás vad esetében.
  - Trófeás vad és nagytestű tarvadak esetében.
  - Minden sebzett vad esetében. /trófeás és minden tarvad esetében, beleértve gida, bárány, gím- és dámszarvas borjú és vadmalac esetében is/
- 4. Az Önök kimutatása szerint mekkora a sebzett nagyvad megtalálási aránya kutyás utánkeresés esetén?**  
.....%
- 5. Az Önök kimutatása szerint az így megtalált vadhús hány %-a nem használható fel humán élelmezési célra?**  
.....%
- 6. A nagyvad sebzése esetén melyik megoldást választják leginkább? /kérem, húzza alá a megfelelő választ/**
  - Utánkereső kutyás kollégával rendelkezünk, őt hívjuk.
  - Szerződéses utánkeresőt alkalmazunk.
  - Eseti jelleggel hívunk – térítés ellenében - elismerten sikeres utánkeresőt.
- 7. Mi Önöknél a bevett gyakorlat, ki fizeti az utánkeresés költségét? /kérem, húzza alá a megfelelő választ/**
  - A megrendelő cég.

- A sebzést elkövető vadász.
- A megrendelő cég és a sebzést elkövető vadász fele-fele arányban állják a költségeket.

**8. Önök a vadásztatások során mit tapasztalnak, mi a sebzések leggyakoribb oka?  
/kérem, húzza alá a megfelelő választ/**

- Nem megfelelő lőszer választása a vadász részéről.
- Nem megfelelő kaliber használata a vadász részéről.
- A vadász lökészségének hiányossága.
- Túlzott izgalmi állapot a vendég részéről, a löhető vad megpillantása során.
- A fegyver célzórendszerének – céltávcső – beállítási problémája.

**7. melléklet. 2022-23-as OVA terítékadatok és a bérvadászati elejtés aránya**

| <b>2022-23-as OVA teríték és bérvadászati arány táblázat</b> |                          |                     |                             |                          |                                  |
|--------------------------------------------------------------|--------------------------|---------------------|-----------------------------|--------------------------|----------------------------------|
| <b>Vadfaj és korcsoport</b>                                  | <b>teríték adat (db)</b> | <b>Tagi elejtés</b> | <b>Bérvadászati elejtés</b> | <b>Tagi elejtés (db)</b> | <b>Bérvadászati elejtés (db)</b> |
|                                                              |                          | <b>aránya (%)</b>   | <b>aránya (%)</b>           |                          |                                  |
| Gím bika                                                     | 18749                    | 52,2                | 47,8                        | 9783                     | 8966                             |
| Gím tehén                                                    | 21420                    | 64,5                | 35,5                        | 13804                    | 7616                             |
| Gím üdő                                                      | 14184                    | 75,3                | 24,7                        | 10672                    | 3512                             |
| Gím borjú                                                    | 25923                    | 70                  | 30                          | 18163                    | 7760                             |
| Dám bika                                                     | 4351                     | 48                  | 52                          | 2092                     | 2259                             |
| Dám tehén, üdő                                               | 7545                     | 61,3                | 38,7                        | 4622                     | 2923                             |
| Dám borjú                                                    | 6696                     | 65,4                | 34,6                        | 4379                     | 2317                             |
| Őzbak                                                        | 42340                    | 37                  | 63                          | 15636                    | 26704                            |
| Őzsuta                                                       | 35333                    | 72,9                | 27,1                        | 25761                    | 9572                             |
| Őzgida                                                       | 31626                    | 77,7                | 22,3                        | 24584                    | 7042                             |
| Muflonkos                                                    | 1034                     | 31                  | 69                          | 321                      | 713                              |
| Muflon juh, jerke                                            | 1258                     | 56,3                | 43,7                        | 708                      | 550                              |
| Muflon bárány                                                | 988                      | 60,4                | 39,6                        | 598                      | 390                              |
| Vaddisznó kan                                                | 23896                    | 78,7                | 21,3                        | 18800                    | 5096                             |
| Vaddisznó koca                                               | 25968                    | 71,3                | 28,7                        | 18512                    | 7456                             |
| Vaddisznó süldő                                              | 52954                    | 73,3                | 26,7                        | 38807                    | 14147                            |
| Vaddisznó malac                                              | 21144                    | 78,6                | 21,4                        | 16620                    | 4524                             |

## **8. melléklet: utánkereső interjúalanyaimhoz intézett kérdések**

1. Mi a tapasztalat, a sebzések nagy hányada miből adódik a sportvadászok részéről?
2. Ön tapasztalata szerint vadfajonként van-e eltérés sebzési arányt nézve?
3. Ön véleménye szerint a nagyvadat ért lövéseknek hány %-a lesz sebzés?
4. Önnek mi a tapasztalata, a sebzést elkövető vadász milyen arányba veszi igénybe a kutyás utánkereső szolgáltatását trófeás vad, nagyobb testű vad, illetve kisebb testű nagyvad esetében?
5. Ön meglátása szerint a munkák hány %-a végződik a vad birtokbavételével?
6. Ön tapasztalata szerint a birtokba vett nagyvadak húsfelhasználása humánrészre milyen arányban lehetséges?
7. Mennyire jellemző a vadaskerti utánkeresés az Ön esetében?
8. Az Ön pályafutása alatt vezetett kutyák esetében történ-e már bármilyen baleset az utánkeresés következtében?
9. Rendelkezik-e Ön a kutyájára bármiféle biztosítással? Amennyiben nem, akkor Ön szerint mennyire lehet népszerű a munkakutyákra megalkotott biztosítási rendszer?
10. Ön szerint az utánkeresésekre használt véredek hány %-a nem tartozik a MVE tagjai sorába?
11. Ön szerint a csülkös nagyvad állományhoz, illetve a terítékadatokhoz képest van-e elegendő kutyás utánkereső Magyarországon?
12. Önnek mi a véleménye, miként lehetne a sportvadászokat arra ösztönözni, hogy sebzés következtében minél nagyobb arányban hívjanak utánkeresőt?

## 9. melléklet: Hallgatói és konzulensi nyilatkozat



Szent István Campus, Gödöllő  
Cím: 2100 Gödöllő, Péter Károly utca 1.  
Tel.: +36-28/522-000  
Honlap: <https://godollo.uni-mate.hu>

### 4. sz. függelék – Hallgatói és konzulensi nyilatkozat minta

#### NYILATKOZAT

Alulírott GASPARIK ENDRE NÁNDOR, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, GÖDÖLLŐ MAGYAR- AGRÁR ÉS ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM Campus, VADGAZDA MÉRŐI BSC szak nappali/levelező\* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett. A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem\*

Kelt: 2023 év OKTÓBER hó 22 nap  
GÖDÖLLŐ



Hallgató

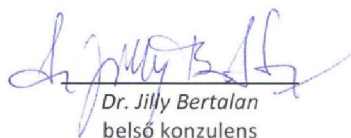
#### NYILATKOZAT

GASPARIK ENDRE NÁNDOR (hallgató Neptun azonosítója: RKZKAK) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védelemre javaslom / nem javaslom.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem\*

Kelt: GÖDÖLLŐ, 2023. év. OKTÓBER hó 22. nap



Dr. Jilly Bertalan  
belső konzulens

## 10. melléklet : Nyilatkozat a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /  
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.2. sz. melléklete: Nyilatkozat a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

### NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió<sup>1</sup> nyilvános hozzáféréséről és  
eredetiségéről

A hallgató neve:

GASPARIK ENDRE NÁNDOR

A Hallgató Neptun kódja:

RKZKAK

A dolgozat címe:

A VÉREBEK GAZDASÁGI JELENTŐSÉGE MAGYARORSZÁGON

A megjelenés éve:

2023.

A konzulens intézetének neve: VADGAZDÁLKODÁSI ÉS TERMÉSZETVÉDELMI INTÉZET

A konzulens tanszékének a neve: VADBIOLÓGIAI ÉS VADGAZDÁLKODÁSI TANSZÉK

Kijelentem, hogy az általam benyújtott  
záródolgozat/sakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió<sup>2</sup> egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi  
alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen  
megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a  
záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

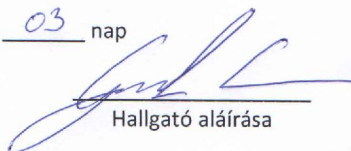
A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását  
engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás  
felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor  
szellemitulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár-  
és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe. Tudomásul veszem, hogy a  
megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után  
nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem könyvtári repozitori rendszerében.

Kelt: 2023 év 11. hó 03 nap

  
Hallgató aláírása

<sup>1</sup> A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

<sup>2</sup> A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

## **11. melléklet: A szakdolgozat tartalmi kivonata**

### **A SZAKDOLGOZAT TARTALMI KIVONATA**

Szakdolgozat címe:

**A véregek gazdasági jelentősége Magyarországon**

Szakdolgozat készítője:

**Gasparik Endre Nándor** Vadgazda Mérnök, Bsc, levelező tagozat

Vadbiológia és Vadgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető:

**Dr. Jilly Bertalan, mestertanár**

Vadbiológiai és Vadgazdálkodási Tanszék

Szakdolgozatom 4 fő tartalmi elemre tagolódik. Az első részében a kutyák, azon belül a véregek kialakulásának kronológiai hátterét, illetve hazánk vérebezésének fejlődését mutatom be. Szakdolgozatom következő része arra keres választ, hogy lehet-e csökkenteni, és ha igen, akkor milyen módon a területen sebzetten kint hagyott, nem hasznosított vadlétszámot. Adatgyűjtésem e téren a sebzést előidéző tényezőket vizsgálja, amik megismerése lehetőséget adhat a sebzések nagyarányú csökkentésére. A dolgozat harmadik szakasza a sebzett nagyvadak keresési szokásaival foglalkozik. Az adatgyűjtésem e vonatkozásban arra a kérdésre keres választ, hogy van-e hazánkban elegendő utánkereső páros a hazai csülkösvad állományához képest. A szakdolgozat negyedik eleme három részre tagolódik. Az egyik a 2022-23-as vadászati évben kutyás utánkeresés közben megtalált nagyvadak ökonómiai hozadékait mutatja be részletesen. Ezt követően a 2022-23-as vadászati idényben a kutyás utánkeresés hiányában a területen kint hagyott, de statisztikailag megtalálhatónak tekinthető nagyvadak elmaradt gazdasági értékét mutatja be. Végezetül a kutya vezetőjének szemszögéből mutatom be a keresés költségeinek és árbevételeinek egyenlegét. A szakdolgozatom elkészítése során gyűjtött adatok és információk feldolgozását követően, következtetéseket vontam le, valamint építő jellegű javaslatokat tettem a nagyvad utánkeresés elősegítése érdekében.